

DANSK FRILUFTSLIV

MEDLEMSBLAD FOR
DANSK FORUM FOR NATUR- OG FRILUFTSLIV

DECEMBER • 1999 • NR. 40

DANSK FORUM FOR NATUR- OG FRILUFTSLIV

Formand

Lisbeth Kernfelt
Vejbækvej 12B, Vejebæk
6330 Padborg
tlf. 74 67 67 79

Næstformand

Johnnie Bøtke Laursen
Vinkelvej 28
8800 Viborg
tlf. 86 67 65 64

Kasserer:

Erik Pedersen
Th. Bangsvej 15, Flemløse
5620 Glamsbjerg
tlf. 64 72 26 73

Sekretær:

Terkel Berg-Sørensen
Søtoften 1, Virklund
8600 Silkeborg
tlf. 86 83 61 40

Redaktionsgruppen:

Redaktør:

Thorben Lundø
Vestervænget 48
6000 Kolding
tlf. 75 56 66 76

Carsten Damsgaard
Vestervænget 6
7300 Jelling
tlf. 75 87 11 34

Typografisk tilrettelægning:

Carsten Adamsen
Grønholtparken 151
6000 Kolding

Forsidefoto: Thorben Lundø

ISSN 0909 - 0614

ENDELIG NYT

af Thorben Lundø, redaktør

Så kom omsider Dansk Friluftsliv nr. 40 – som skulle have været på gaden i august/september. Og det er selvfølgelig ikke rimeligt – specielt for medlemmerne af Dansk Forum for Natur og Friluftsliv og andre som betaler for fire udgaver årligt. Så uanset størrelsen og omfanget af herværende udgave, når vi nok ikke en fjerde udgivelse i år.

Som ny redaktør skal jeg være den første til at beklage denne start, som man selvfølgelig kunne skyde ind under opstartsproblemer, men det vil ikke være helt rimeligt – årsagerne er heller ikke engagement med nyt teknisk bagland, men alene redaktørens "nye verden". Fra at have selvstændig, freelance naturvejleder med eget råderum over tidsforbrug og kalender, er redaktøren blevet fuldtidsansat i undervisningen og uddannelsen af elever på den pædagogiske grunduddannelse – og efter en timelang transport mellem hjem og arbejde, har det været en ny og krævende udfordring at få disponeret tiden, således at også nærværende blad har en plads – også fremover. Dette er nu faldet på plads, og fremover loves nye tider for dette blad, som jo er alene om at udfylde pladsen for friluftsmennesker i Danmark,

som ikke er til high-tech og konkurrencen som drivende incitament for naturoplevelsen.

Der, hvor netop Dansk Forum for Natur og Friluftsliv har sin berettigelse, er netop som samlingssted for naturelskere og friluftsfolk, som har en bred og brugerorienteret indgang til "det derude". Hvor ikke særinteresser for f.eks. fugle, fisk, bevaringsværdige landskaber, arealudnyttelser, jagtudnyttelse, svampe osv. præger indstillingen, men hvor helhedssyn og forståelsen for netop alle de særlige interesser er til stede. Derfor vil også Dansk Friluftsliv i den kommende tid tage fat på en bearbejdelse af disse interesser, således at udgaverne, der er på vej, vil få et strejf af tematisering. Temaer f. eks. som

- Adgangen til naturen og kommercialiseringen af brugsretten, f.eks. sejladsmulighederne på danske vandløb
 - Heste og hestevogne som rammen for tur- og friluftslivet
 - Naturen som ramme for action – f.eks. "extreme challenge"
 - Friluftsliv i bil – er det muligt?
- Derudover selvfølgelig alt aktuelt, herunder også dine turoplevelser, meninger – og måske forslag til temaer.

REFERAT AF DET EKSTRAORDINÆRE ÅRSMØDE I DFNF PÅ HELNÆS MØLLE FRILUFTSGÅRD.

af Jakob Haahr

Som dirigent valgtes Tom B. Hansen og som referent Jakob Haahr.

Erik Pedersen supplerede den skriftlige beretning med en mundtlig beretning der tog udgangspunkt i det aflyste årsmøde og DFNF's situation. Der var enighed fra alle fremmødtes side om, at forummet fortsat består, men også mange betragtninger på årsagen til den nuværende stagnation. Om tiden er løbet fra foreningskulturen, og har gjort folk selvcentrerede og uinteresserede i fællesskabet (i DFNF), det blev vendt på mange måder. Pionertiden med natur- og friluftslivet, den er ovre. Succes'en viser sig jo bl.a. ved at der næppe er en efter-/højskole uden friluftslivstilbud, ligesom denne nu er blevet ophøjet til universitetsniveau såvel i København som i Odense. Der er rigtig mange der møder natur- og friluftslivstilbuddene i dag, og med denne brede indgang er der måske ikke behov for en „slagkraftig“ interesseorganisation som os. Konklusionen blev at vi fortsætter som et samtale-/mødeforum og dertil kan bladet bruges. Vores traditionelle endagsseminarium skal gerne fortsætte med sin vante orden, hvor det afvikles en mandag i foråret.

Beretningen blev godkendt af forsamlingen.

Regnskabet for 1998 blev fremlagt, og der var lidt diskussion om dette. Revisorerne havde foreslået en form for honorar til visse af bestyrelsesposterne. Bestyrelsen var ikke interesseret i at sammenblande indtægter med dette frivillige foreningsarbejde, og gjorde opmærksom på at der allerede er en rimelig dækning af transport-, porto- og andre udgifter som ligger i arbejdet. Og sådan fortsætter dette.

Regnskabet blev godkendt af forsamlingen.

På samme vis blev regnskabet for Friluftsbogklubben godkendt.

Kontingentsættelsen blev, efter indstilling fra bestyrelsen, en fastholdelse af de gamle satser.

Da der ikke var indkommet forslag til denne generalforsamling udgik punktet af dagsordenen.

På valg til bestyrelsen var der 3 personer, og da Tom B. Hansen ikke ønskede genvalg, ligesom Bo Fisker var trådt ud i løbet af året, så blev Carsten Damsgaard genvalgt og Thorben Lundø samt Johnnie Bøtke Laursen nyvalgt.

Steen Klingenberg blev valgt som suppleant til bestyrelsen.

De to revisorer, Henning Sørensen og Eva Lohmann blev genvalgt, ligesom revisorsuppleanten Lars Borch Jensen fik titlen endnu et år.

Under Eventuelt lagde Ib Dahl op til en længere diskussion om fremtiden, med en forskydning fra naturen mod kulturen som erkendelse af at landet er begrænset i sin udstrækning og der er mange der ønsker at være ude. Ligesom han fremlagde betragtninger om natur- og friluftslivets fremtidige udvikling på universitetsniveau. Elite kontra mangfoldighed, og denne debat kombineredes med en snak om vore loves § 2, der jo siger at DFNF formål er at skabe, udbygge og vedligeholde kontakt mellem personer, der arbejder med vejledning og undervisning i natur og friluftsliv. (Min fremhævnings). I praksis spørger vi ikke folk om de udfylder denne rolle når de søger optagelse i DFNF, og debatten gik på om den begrænser antallet af medlemmer eller ej. Enighed om at vi ikke har noget ønske om at vokse os meget store, men sammenhængen mellem kvantitet og kvalitet skal nok hele tiden debatteres. Udviklingen i friluftslivet sker jo hele tiden, om vi vil det eller ej.

LUKKET FEST ? ...PART ONE

Af Steen Klingenberg

På nys afholdte ekstraordinære generalforsamling i Pinsen, var vi i løbet af nogle timers god debat omkring mange spændende emner (referatet er sikkert at finde andetsteds i det blad du nu sidder med i hånden). Ét emne skal her trækkes frem, vedtægterne for DFNF, §1 og §2. Skal DFNF "kun" være for personer der arbejder med vejledning og undervisning i natur- og friluftsliv ? Det er efter min mening en anelse for snævert, i hvert fald hvis der med ordet vejledning menes at man i regi af eksempelvis DGI, efterskoler eller højskoler jævnlige eller ligefrem ofte afholder kurser eller står som leder af friluftsture.

I ovennævnte 3 grupper (specielt de sidste 2) findes efter min bedste vurdering langt hovedparten af DFNF's medlemmer. Men kunne det ikke være godt også at få tag i andre friluftsfolk, folk med noget på hjerte omkring udviklingen i dansk friluftsliv ? Spejdere, FDF-ere (her findes mange som parallelt med spejderlivet gerne vil dyrke friluftsliv, og mere end "blot" som en aktivitet), tidligere

højskoleelever og kursister, der efter endt ophold/kursus som individuelle personer savner et sted og et forum, hvor de eksempelvis kan blive inspireret til at komme videre eller blot suge viden og holdninger til sig. Specielt omkring holdninger kunne jeg da godt ønske mig at mange nye friluftere blev præget af de mange gode holdninger, der åbenlyst findes i DFNF-regi. Eksempelvis holdninger til hvordan friluftslivet kan dyrkes med respekt for naturen og de næste generationer af friluftsmennesker.

DFNF står efter fleres mening i et vadested - manglende tilslutning til seminar og årsmøde, lille bredde af skribenter til bladet og faldende medlemstal. Måske er det OK, et midlertidigt fænomen, men omvendt, måske kunne en tilgang af personer som ikke synes de p.t. ligefrem har titel af vejledere være med til at puste lidt (nyt) liv i debatten og forummet til glæde for alle? Startskuddet kunne være en mindre omformulering af §1 og §2, specielt omkring brugen af ordet "vejledning" og formuleringen "ar-

bejder med vejledning og undervisning".

En omformulering kan selvfølgelig ikke med et snuptag ændre sammensætningen af DFNF og skaffe nye topengagerede medlemmer til huse, men hvor der er vilje, er der vej. Vil vi brede os, så kan det lade sig gøre, og ingen potentielle nye medlemmer vil i hvert fald føle sig "diskvalificeret", når de har læst vedtægterne. Måske Hr. og Fru Jensen, som ynder at tage hinanden og børnene med på kano- eller cykelferie et par gange om året, ikke lige med samme sætter sig ned og skriver en række artikler til bladet. Men hvad gør det, måske de får lyst til at kaste sig over andre friluft aktiviteter efter en tur i bogklubben, eller de får øjnene op for nogle andre holdninger til brugen af naturen. Og det er vel også noget værd - for Hr. og Fru Jensen og for os andre?

Hvad siger I derude i det grønne - skal det være en "lukket fest" eller må alle friluftere være med?

...PART TWO

Hvem pokker er nu ham tossen, der vil "revolutionere" DFNF (se part one), og som ovenikøbet er helt nyt medlem?

Ja, i hvert fald er det min debut som skribent i bladet, og da det af referatet af Pinsens ekstraordinære generalforsamling vil fremgå, at jeg er valgt til bestyrelsessuppleant, så synes jeg, at du skal have chancen for kort at snuse til, hvem jeg er. Når dette blad lander i din postkasse, er jeg selv at finde i kredsen af efterskolelærere. Ansat som vikar på Lynghøj Efterskole, ude på heden ved Støvring i Himmerland. I skrivende stund er årsplanen endnu ikke klar, så jeg ved faktisk ikke hvor meget direkte friluftsupervisning, jeg får fingrene i. Men, få eller mange timer som vejleder!!!, privat er jeg et meget engageret friluftsmenneske. Hidtil mest udenfor forening, totalt uorganiseret! - HOVSA - men via et 24 ugers (friluftsliv-)ophold på Gymnastik- og Idrætshøjskolen i Viborg finder jeg mig nu pludselig organiseret og involveret i DGI: som nyvalgt kontaktperson for friluftsudvalget i DGI Himmerland. Som friluftslærere på en efterskole og ikke mindst som DFNF-medlem. Ovenikøbet valgt som suppleant til bestyrelsen (måske fordi næsten alle!?! øvrige tilstedeværende allerede er eller har været bestyrelsesmedlem!, og én skulle jo vælges).

Måske naivt, men jeg tror, at der er plads til både aktivt friluftsliv på "job" og privat samt deltagelse i papirnusseriet og kampen i mødelokalet. Jeg håber også, at jeg på alle tre førnævnte fronter får større mulighed for at medvirke til at sprede interessen for friluftsliv og måske bedre vilkårene for dansk friluftsliv. Med stor risiko for at krydse janteloven, vover jeg at sige, at jeg ikke vil undlade at præge debatten og fremføre mine synspunkter ved givne lejligheder. Ikke mindst i efterskoleverdenen. Nutidens unge (hrmf, jeg er selv

en bagatel af 29 år til september) skranter i mine øjne både åndeligt og fysisk og aner i hvert fald intet om j-tag, spiselige planter og færdselsregler i skoven. Desværre, det burde være obligatoriske "fag" - tænk om der blev brugt lige så megen tid og ressourcer på at formidle naturviden og på at åbne øjnene for naturen lige uden for døren, som der bruges på bro- og tunnelbyggeri - så kunne der nok blive til en håndfuld kajaker og en smedje til en række spirende friluftsföreninger. Så behøvede vi jo heller ikke at spare tid på Storebæltsoverfarten for at komme til staden og blive underholdt!

Skiftet fra en tilværelse som eksportsælger og bestyrelsesmedlem i Danske Sælgere til en tilværelse som efterskolelærer med engagement i DFNF og DGI synes måske at være pudsigt eller endda drastisk. Planen var nu simpel nok og har hele tiden haft som førsteprioritet at nedbryde barrieren job<->fritid. Dels for at skabe mere plads til min store interesse for friluftsliv, altså mere tid "derude", men også for at efterleve en gammel beslutning om til stadighed at virke for et bedre miljø samt mere fri og grøn natur. Som efterskolelærer håber jeg bl.a. på at kunne præge de unge til et positivt natursyn og eksempelvis gennem friluftsoplevelser give dem en række stærke argumenter for selv at "kæmpe" for naturen og miljøet.

Beslutningen om at udføre denne på mange måder enkle plan var for mig nem at tage, men den har kostet at udføre i praksis: en personlige krise, et halvt år som arbejdsløs, en sund økonomi! m.m. Og der er jo ingen garanti for, at eksperimentet nu er lykket. Jobbet er som vikar, og måske er det nemmere tænkt end gjort at præge zapperkulturen. Dog, engagementet med både DGI og DFNF har allerede vist sig positivt og har åbenbart en række mennesker, der i mine øjne brænder for det samme. Jeg tror gevinsten ligger om det næste hjørne, og hvem har lovet, at det skal være nemt at træffe større beslutninger i livet?

Set i det berømte bakspejl var det for mig den rigtige beslutning, og skal denne artikel have blot et strejf af almen interesse!, skal det afslutningsvis være mit udtrykte håb, at flere "uorganiserede" friluftere ville komme ud af busken og gøre deres mening og værdier gældende. Om det ligefrem kræver et jobskifte, er op til den enkelte, men tesen om at mange bække små... gælder også her. For der findes stadig masser af byboere, som leder forgæves efter en sprække at komme mønten i, når de (ved en fejl?) står foran skoven eller ved åen en søndag formiddag. De mangler nogen til at give sig den første vigtige inspiration. Og så skulle de i øvrigt gerne blive medlemmer af DFNF!

FRA TILSKUER TIL DELTAGER

28 METODER TIL AT INVOLVERE FLERE I AGENTA 21 ARBEJDET

De fleste er enige om, at borgerdeltagelse er afgørende for en bæredygtig udvikling - men hvordan gør man egentlig? hvor dan gør man det mere tiltrækkende at være med?

Man kan sammenligne natur- og miljøarbejdet, som det typisk ser ud i dag med en fodboldkamp, her sidder flere tusinde tilskuere og ser på den lille håndfuld spillere, der er aktive på banen. Det er det billede, som Lester Brown fra „World Watch Institute“ har tegnet. Spørgsmålet er derfor: Hvordan får vi flere af tilskuerne ned fra tribunen og ud på banen?

Det er det spørgsmål, håndbogen „Fra tilskuer til deltager“ tager op.

Bogen er på 162 sider og er opbygget som et opslagsværk, delt i 3 dele, som kan bruges hver for sig. Første del er en samling baggrundartikler om bæredygtig udvikling, processer og forandring, artiklerne lægger op til debat og eftertanke - men skal ikke nødvendigvis læses før anden del. Andel del præsenterer 28 forskellige metoder inddelt i 5 grupper. Tilsammen rummer de mange muligheder for at skabe debat og handling og for at opbygge nye roller og relationer. Sidste del af bogen er en „opslagstavle“ med tips, ideer og erfaringer.

Det er især afsnittene om metoder, der er et godt værktøj for frivillige organisationer, byøkologisk centre, Agent 21-gruppe, kommuner og institutioner - kort sagt

for enhver, der er interesseret i at oplyse, uddanne og involvere flere i de nødvendige forandringer hen i mod et bæredygtigt samfund.

Her er afsnit om, hvordan man kan bruge f.eks.:

- pejlemærker
- grønne regnskaber
- fremtidsværksted
- konkurrencer
- tjeklister
- netværk
- lokale forsøgsfamilier

til at lokke flere af de mange, der kigger på, til selv at være aktive. det er første gang, der er blevet udarbejdet en så omfattende dansk samling af metoder om borgerdeltagelse - og bogen kan være interessant for andre end Agent 21-aktive, som f.eks. gerne vil involvere flere i friluftsliv.

FRA HÅNDBOGEN SIDE 89:

PROVOKATIONEN

Provoker jeres omgivelser. Det kan sætte gang i debat og handling, når man overskrider nogle af de grænser, vi og vort samfund har. Da beboerne i boligforeningen Sønderiis i Esbjerg trak gardinerne fra om morgenen, var deres grønne område ved at blive til en pløjemark. Beboerne havde besluttet at lave en naturlegeplads, men der skete ikke rigtigt noget. Ingen diskuterede, hvordan legepladsen skulle se ud, heller ingen havde meldt sig til at være med, men opløjningen satte gang i diskussionen, og „Junglen“ blev etableret.

Det er naturligvis temmelig problematisk at pløje grønne områder op, men den grønne ejendomsfunktionær var bagmand, han tog en chance, og det lykkedes...

Håndbogen er udarbejdet af Birgitte Hoffmann og Jens Kofoed fra Institut for Planlægning ved Danmarks Tekniske Universitet. Yderligere oplysninger hos Birgitte Hoffmann på tlf.: 4525 1544. Udarbejdelsen af håndbogen er finansieret af Den Grønne Fond og kan bestilles hos Danmarks Naturfredningsforening på tlf.: 3917 4000 eller hos Friluftsrådet på tlf.: 3379 0079. Pris kr. 190,- incl. ekspedition og forsendelse.

KLATRING ER FOR ALLE

af Thorben Lundø

dagogiske sammenhænge.

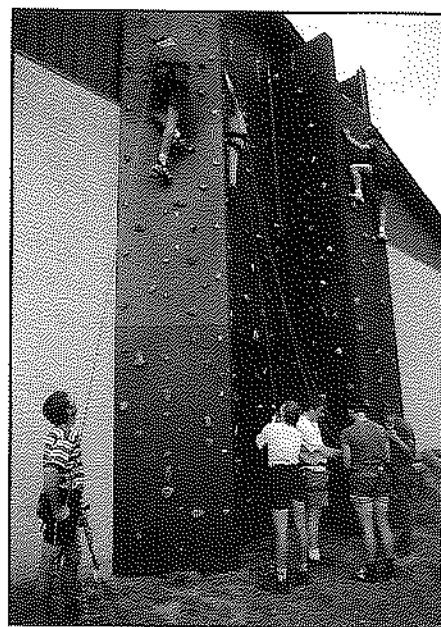
Historisk set udspringer alle klatreaktiviteter af bjergsporten - fra dette at bestige bjerge, hvor udfordringerne er for de få at håndtere med særlige krav til fysisk form, udholdenhed og teknisk kunnen, hvad enten der skal klatres på klippe eller is, kæmpes med snemasser og højdeproblemer.

Klatring har imidlertid vundet større almen popularitet, fordi klippeområder af overskuelig størrelse, beliggenhed og udfordring (sværhedsgrad), har vundet bevågenhed ligesom fremkomsten af kunstig fremstillede klatrevægge, hvor man klatrer på nogle specielle „knopper“, greb, sten, som er monteret på plader i forskellige opstillinger og højder, typisk op til en 15-20 meter, har befordret interessen for klatring. Derudover har bjergsportens teknik til at komme ned fra bjerget fundet vej som egen aktivitet: rappelling, abseil, nedfiring - og herhjemme benyttes broer, siloer og store skrænter typisk hertil.

Endelig har Danmarks mangel på klipper fået mange klatreinteresserede øjne op for en særlig dansk klatremulighed: vores store træer. Med bjergbestigningens teknik er der de fleste steder landet over mulighed for at komme op i 25-30 meters højde i de største træer. Ikke bare kan klatring som aktivitet derved benyttes de fleste steder, men den særlige naturoplevelse at opleve træets vækst, dets kraft, højde og struktur er et nyt element, og hvor f.eks. folkeskolens nye fag natur-teknik vægter oplevelsen, er invitationen til træklatingen åbenbar.

Umiddelbart er det indlysende at selve aktiviteten appellerer direkte til enhver idræts- og bevægelsesfagsunderviser.

Klatring er nemlig en af de mest ultimative metoder at arbejde med

kroppen og „bevægelsesapparatet“. Selvom kravet til den „rå“ muskelstyrke også er relevant, er det slet, slet ikke det afgørende, om end man ved klatring opdager muskelgrupper, som man ikke anede var på kroppen - hver eneste muskelgruppe, stor som lille er i aktivitet, når man klatrer. Nej, afgørende er nok så meget kravet til balance, elegance og hele den samlede koordination af kroppens bevægelsesmønstre. Dertil kommer et krav om koncentration, en vis hurtighed - uden af være jappet samt evnen til at bevare overblik og til at planlægge sin klatring videre på en rute, mens man er midt i det.

Videre fremmer klatring selve glæden ved at bevæge sig, og hele oplevelsen af egen kropslighed er for mange et overraskende element, og gør på denne måde klatreaktiviteter til et værktøj for særlige persongrupper, hvor netop det er problemer med bevægelsesrytmer og hele sanseligheden omkring egen krop, der skal arbejdes med.

Og for så vidt som man ikke bruger klatring i konkurrenceøjemed åbnes muligheden for at arbejde med det procesorienterede. Det er klatringen, aktiviteten i sig selv, der kommer i centrum og giver en helt anden oplevelse af nuet, fordi sporten ikke kræver en „vinder“. Højest den personlige „kamp“ mod klatringens udfordringer og den

De fleste forbinder klatreaktiviteter med bjergbestigning og betvingelsen af de største tinder verden over. Eller i hvert fald noget, man udfører på klipper, dvs. her i landet kun på Bornholm. Men flere og flere får øjnene op for at mindre kan gøre det, og der de fleste steder landet over er muligheder for at praktisere nogle af bjergsportens discipliner som f.eks. klatring i træer, på klatrevægge samt rappelling.

Men hvorfor overhovedet beskæftige sig med klatresport?

Et spørgsmål mange - ganske relevant - må stille. Og svar er der ligeså mange af, som der er klatrere. For nogen er det en konkurrencesport, for andre et spørgsmål om personlige udfordringer. For nogen en måde at træne til bjergbestigning og for andre igen... ja, bare for sjov!

Imidlertid rummer klatreaktiviteter en række indbyggede muligheder, som er meget interessante og særdeles vedkommende, når man dyrker klatresport for og med andre end sig selv, f.eks. i pæ-

personlige sejr ved at „besejre“ en given klatreforhindring.

En række klatremetoder stiller også krav til samarbejde og betingelsesløs tillid mellem to - oftest foregår klatring som et teamwork mellem den, der klatrer, og den, der sørger for sikkerheden for den klatrende.

Klatreaktiviteter rummer også det udfordrende element. At kalde klatring „grænseoverskridende“ er nok at tage munden vel fuld, selvom der ved disciplinen rappelling (nedfiring ved hjælp af reb og særlige bremsesystemer) er et element af grænseoverskridelse.

Mere rimeligt er det at se på det udviklende i klatring og „nøjes“ med at vægte det „grænseudvidende“ ved at prøve noget, som man ikke havde haft mulighed for før - og i øvrigt opdage, at man kan meget mere end man tror - og betydeligt mere end ens forældre havde forestillet sig.

Den personlige udfordring er således også et element, når man beskæftiger sig med klatreaktiviteter, og det hvad enten klatringen er et led i en træning, i et pædagogisk forløb eller „bare for sjov“.

I det hele taget rummer klatreaktiviteter en række psykiske elementer, som mange andre kropslige aktiviteter er foruden. Tera-

peutisk bruges dele af klatreaktiviteter i personlighedsudviklingen (eller -opbygningen), når man kobler klatring med utilstrækkeligt selvværd og misfunktion, når man stresses og de personlige krav og forventninger bliver uoverskuelige. Og terapien kan være for den enkelte - eller for gruppen og gruppens funktion indbyrdes: man oplever bl.a. gennem klatreaktiviteter at se gruppens rollefordelinger og hiraki brydes og terapeuten får mulighed for så at sige at blande kortene på ny. Og selv uden en direkte terapeutisk begrundelse for at benytte klatring som metode, er det interessant at arbejde med aktiviteterne i f.eks. en gruppe børn, hvor de også oplever ikke bare nye sider af sig selv - men også hos hinanden og i deres indbyrdes forhold.

Klatring er også fascinerende. Det rummer elementer af fare og spænding, og det må man aldrig undervurdere affekten af. Det er indlysende at mange savner spænding i en ellers tryk og sikker hverdag, hvor udfordringerne er små og i hvert fald ikke grænsebrydende. Og muligheden for selv at blive aktiv deltager i en aktivitet som klatring, der trods sin voksende udbredelse stadig fremstår lidt eksotisk, må ikke undertones: vi er alle for meget tilskuere til andres udfordringer i Tv-udsendelser som f.eks. „Fangerne på Føret“!

I øvrigt har amerikanske adfærdsforskere påvist en sammenhæng mellem faldende vold og øget fysisk aktivitet. Populært kan resultaterne udlægges som at mere fysisk aktivitet med såvel fysisk som psykisk træthed til følge, virker voldsforebyggende.

Selvom en af bjergbestigningens navnkundige pionerer Mallory om sin trang til at forsøge bestigningen af Mt. Everest i tyverne begrundede det således: „Fordi det er der...“ (bjerget, altså), så rummer vore dages begrundelser for klatreaktiviteter således mange flere nuancer - uanset om man klatrer på en klatrevæg, i træer, på telefonpæle, dyrker rappelling

eller en skøn blanding.

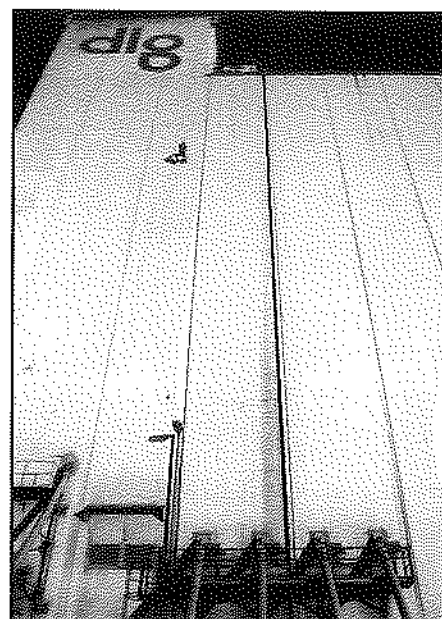
Tilbage står kravet om at vide, hvad man gør.

Som så mange andre aktiviteter, der er forbundet med et sortiment af udstyr, skal der selvfølgelig faglig indsigt og sikkerhed om aktiviteterne til.

Når enkeltpersoner begiver sig op i træerne, ud i klipperne osv. Er man strengt taget kun ansvarlig overfor sig selv og sine eventuelle medspillere (og måske familien derhjemme og de redningsfolk, der må på banen, hvis noget går galt).

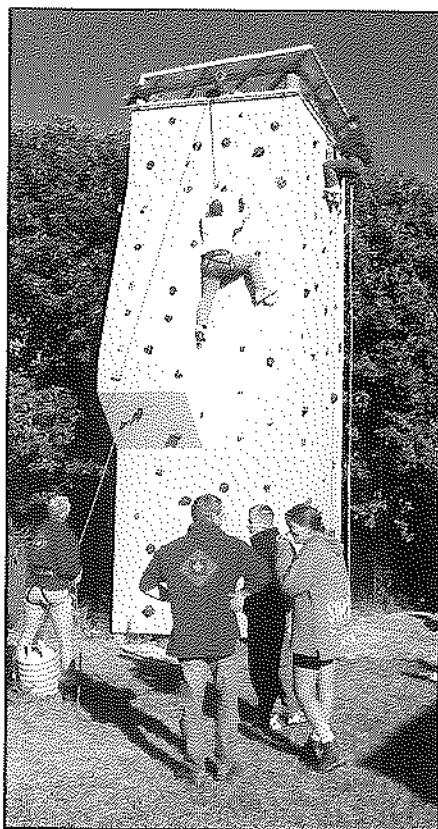
Er man derimod ude som aktivitetssansvarlig for en flok, må man stille krav til uddannelse og erfaring. Uddannelse kan erhverves på mange måder. Der er et klubliv omkring f.eks. Dansk Sportsklatreforbund, der udbyder kurser, ligesom aktivitetscentre rundt om i landet også har nogle tilbud. Endelig kan man hyre en instruktør til at komme til sig og få undervisningen „hjemme“.

Endnu findes der ikke en anerkendt autorisation, selvom man flere steder kan høre nogle påberåbe sig retten til at autorisere, så man er som bruger på Herrens mark og må hele tiden selv sikre sig sin faglige konsulents baggrund for at undgå de værste dilemmaer. Det nærmeste man kommer en anerkendt autorisation, er den klatreinstruktøruddannelse,

Dansk Bjergklub tilbyder, idet deres uddannelse er godkendt af det internationale klatreforbund, UIAA, men da det er en klippeklatreuddannelse, kan mindre gøre det, hvis ambitionerne ellers holder sig til vægge, træer og rappelling.

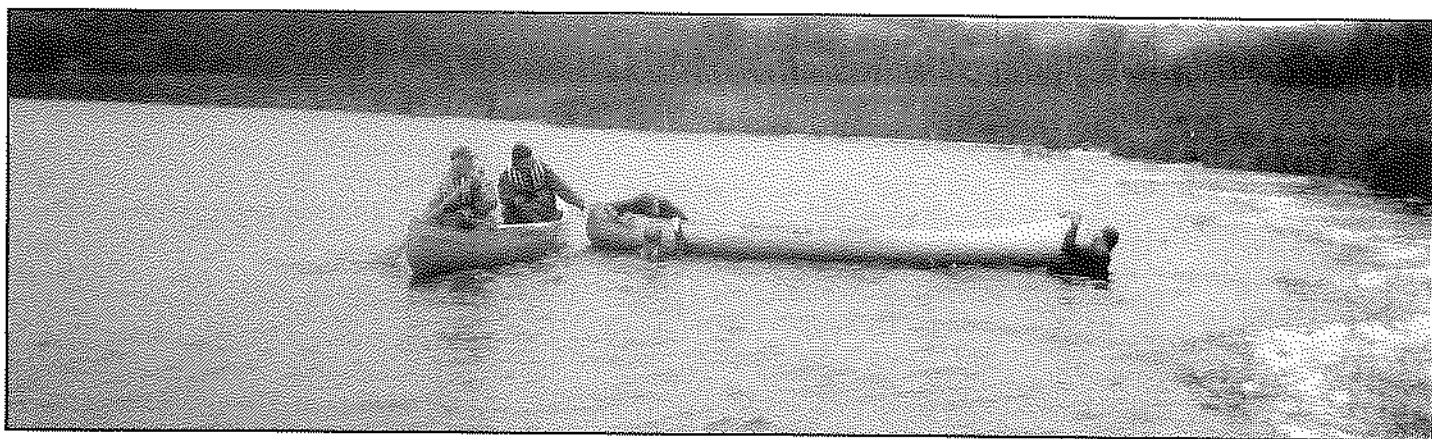
Heldigvis respekterer de fleste udbydere de normer, som UIAA har fastsat for klippeklatring, og med de modifikationer, der følger til dansk klatring i træer osv., så er det mange steder kun nuancer, der skiller metoderne. Blot skal man iagttage, at skovens faguddannede personale, der beskæftiger sig med topkapning, styning mv., arbejder efter andre sikkerhedsnormer end klatresporten. Metoden her er godkendt af arbejdstilsynet, men er begrænset til træklating alene, hvorfor bjergsportens normer er at foretrække, da metoden her er anvendelig til

andre ting også, som f.eks. klatring på væg. Videre skal man overveje de militært uddannede instruktørers metode meget, hvis man vil arbejde med rappelling for grupper. Den militære måde er udviklet til jægersoldaters raids bag fjendens linier, og mangler elementer i sikkerheden, som UIAA og bjergsporten ikke kan acceptere - metoden er simpelthen for farlig.

Afslutningsvis må man iagttage, at klatresport ikke hører til de billigste aktiviteter. En del af udstyret har begrænset levetid, og man må derfor være indstillet på et driftsbudget, når man beskæftiger sig med det.

Men omvendt får man så de store oplevelser ved det, og hvem ved - efter en tid i træerne, på klatrevæggen osv., så er man på vej ud til de største naturoplevelser i bjergene...

QATANNGUT-SAGEN

af Thorben Lunde

Som omtalt i tidligere udgaver af Dansk Friluftsliv, har Dansk Forum for natur og Friluftsliv som medlem af Friluftsrådet været formelt involveret i en sag om rejsegaranti på vegne af vort medlem, den grønlandske venskabsforening, Qatanngut-gruppen. Gruppen har selv ført sagen, som er afgjort i erhvervsankenævnet, idet sagen er afsluttet med at fastslå,

at trods gruppens rejseaktivitet til Grønland har et sådant omfang og professionelt tilsnit, som det siges, er foreningen virke at betragte som almenyttig på lige fod med Dansk Vandrelaug og Vandreforeningen Fodslaw. Derfor fritages Qatanngut for såvel garantistillelse som for betalingsbidrag til rejsegaranti-fonden. Dette er en lykkelig og principiel afgørelse, som Dansk Forum for natur og friluftsliv kun kan være tilfreds med. Havde det modsatte

udfald været tilfældet, måtte ikke bare Forum, men også mange andre af Friluftsrådets medlemsorganisationer med udenlandsk rejseaktivitet måttet imødesee at skulle stille med garantier i 100.000'krs klassen, samt betaling af betydelige bidrag til rejsegarantifonden. Omkostninger som ville have ikke bare vanskeliggjort, men formentlig umuliggjort megen organiseret friluftsliv. Så tillykke til Qatanngut. Tillykke til os alle.

FRILUFTSBOGKLUBBEN

Bogklubben er for tiden inde i en stille periode, hvor salget går lidt trægt. Hvis det betyder, at man ikke har tid til at læse om friluftsliv fordi man er ude og leve friluftsliv - så er det vel ikke noget problem!

Det er også efterhånden svært at finde frem til spændende titler, der kan have interesse for det danske friluftsfolk. Så hold øjne og ører åbne og tøv ikke med at give mig et praj, hvis du falder over noget interessant.

Denne gang har vi været nødsaget til at tage to af vore sællerter af programmet. Den svenske bog „Friluftsliv och Hantverk“, der til dato er den mest solgte i bogklubben er udgået fra forlaget og det vides endnu ikke om den bliver genoptrykt. Denne skæbne er også overgået den norske bog „Friluftsliv - året rundt“. Om den kommer i nyoptryk er også uvist.

I stedet for har vi valgt to nye svenske bøger. En ny flettebog samt en ny kanobog.

Derudover er en anden af vore „bestsellere“, „Från stock till stuga“ kommet i en ny og flottere udgave. Der er bl.a. kommet farvefotos samt flere uddybende afsnit med. Og det er stadig til den samme pris!

Vær opmærksom på at bogklubben har fået ny adresse: Skovgade 23M, 7300 Jelling.

KORGAR

af Jonas Hasselrot

Der findes i dag mange bøger på markedet, der omhandler kurvefletning. Især pilefletning. Denne svenske bog omhandler IKKE fletning med pil, men stort set alt andet! Det er en utrolig flot og velskrevet bog, der med mange sort/hvid og farvefotos præsenterer kurvefletning med f.eks. spåner af fyr og ene, birkerødder, grene af røn og halm! De første ca. 125 sider omhandler historie (især svensk), forskellige kurvetyper, materialevalg samt anvendelsen af kurvene. De sidste 40 sider er arbejdsbeskrivelser på forskellige flette teknikker med de ovennævnte materialer.

192 sider indbunden med mange s/h og farvefotos samt illustrationer. Pris kr. 195,00

KANOTBOKEN

af Björn Thomasson

En ny svensk bog der beskæftiger sig med både kano og kajak. Bogen indeholder bl.a. afsnit omkring bygning af såvel kano som kajak i træ, fremstilling af træpadler, kajakken og kanoens historie samt generel padle-teknik. Der er også deciderede konstruktionstegninger af kanoer og kajaker, der er lige til at gå til. En god og spændende bog, der bør findes på alle selvbyggeres boghylde.

95 sider indbunden med mange s/h illustrationer. Pris kr. 195,00

VANDLØBENE I DANMARK

læst af Erik Pedersen sommeren 1999 i Ungarn.

Bent Lauge Madsens bog „Vandløbene i Danmark“ fortæller så overbevisende og smukt om vandløbenes naturhistorie (geografi, geologi, biologi og historie), at den bør blive læst af alle der færdes i natur- og friluftslivet.

Teksten er letforståelig og indeholder den allernyeste viden, og så er bogens mange fotos og illustrationer nærmest rene kunstværker der formidler stemninger og oplevelser som også kommer til en når man er i naturen med et åbent sind.

Dyre- og plantelivet i vandløbene fortælles der selvfølgelig om, men også vandløbsrestaurering og miljøvenlig vedligeholdelse, som i dag er nøglebegreber i forhold til at genskabe tidligere tiders fiskebestande. Bogens største force er dog, at den giver et glimrende overblik over hele vandløbet og den omgivende ådal. Og for undertegnede var det spændende at læse om hvordan de drænedde enge er faldet sammen og sunket op til 220 cm. Og nu er afskrevet ligesom andre produktionsmidler i den moderne landbrugsproduktion. Ligesom jeg har været svar skyldig, når elever har spurgt mig hvorfor Sønderup Å i Himmerland tilsyneladende løber op af bakke;

der har jeg nu den geologiske forklaring.

Os der har oplevet Bent Lauge Madsen, vi ved jo at han er en glimrende og meget engageret taler, der også bruger sin faglige viden til at blande sig i samfundsspørgsmål. Derfor undrer det ikke at der først i bogen er noteret at de anførte synspunkter er forfatterens egne og ikke nødvendigvis tegner Miljøstyrelsens holdning. En bedre forkæmper for miljøforbedringer og brugerinteresser i naturen kan jeg ikke tænke mig, og med de smukke tegninger af Jens Gregersen er bogen lækker og indbydende at gå til.

Bogen er udgivet af GADs Forlag, er på 180 sider og koster kun 139 kroner da der har været tilskud til produktionen af den.

TIL SALG:

2 stk. MEGIN-sejljoller med udstyr, nye årer og bundbrædder. Fin stand. Pris: kr. 25.000 pr. stk.

Fjordens Naturskole
Tlf.: 98 58 31 32

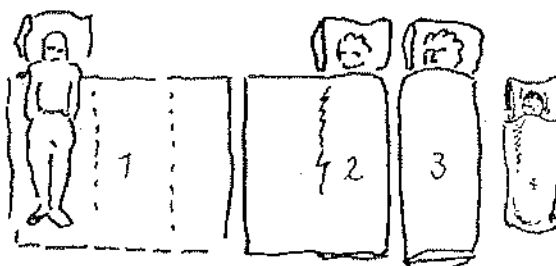
ULDTÆPPETS VENNER

af Terkel Berg-Sørensen

Der findes stadig fritidsfolk, som med entusiasme foretrækker træski frem for „olieprodukter“, og som vistnok har dannet en sammenslutning, der kalder sig „Træskienes Venner“. Tilsvarende findes der en flok ildsjæle, som har sluttet sig sammen i „Trækanoens Venner“. Men hvad men endnu en „forening“, der f.eks. kunne kalde sig „Uldtæppets Venner“?!? - Hvis man er tilhænger af det enkle friluftsliv, må det lige være sagen! Se blot på tegningerne nedenfor!

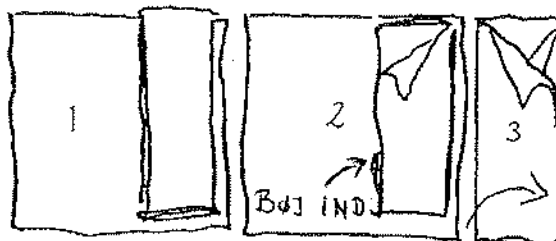
En lun sommernat vil et rimeligt tykt uldtæppe sikkert være tilstrækkeligt, man lægger sig på den ene tredjedel og „ruller“ resten over og under sig. Så er der to lag mod jordkulden. Til sidst bøjes fodenden ind under „pølsen“.

"SENG" AF ÉT ULDTÆPPE

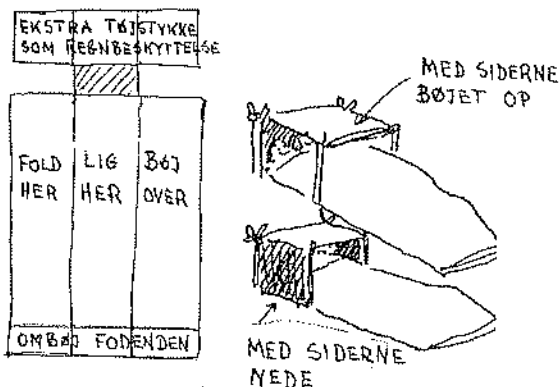

Er det køligere, kan man gøre som det vises på næste tegning.

OG AF TO TÆPPER

Medbringer man et liggeunderlag, kan man nøjes med et enkelt lag under sig og lade tæppet ligge dobbelt over sig (som vist på den sidste tegning, hvor der tillige er tale om en slags „bivuak“ over hovedet).

Kilde: „Friluftsliv - en livsstil“ nr.4, 1994, som er inspireret af „Wildwood Wisdom“ af Ellsworth Jaeger, Mac Millans Forlag, 1972.

SPOR I LANDSKABET

af Ida Kryger, Landbrugsrådet.

Grundlovsdag 1999 åbnede endnu 10 „spor i landskabet“. Sporene, som er vandremuligheder i det danske landskab, blev officielt inviet samtidig med, at der over hele landet blev sat fokus på de 40 gamle spor, der gennem de seneste 1½ år har givet masser af fritidsfolk gode oplevelser i det åbne land.

Spor i Landskabet er et projekt, der giver offentligheden muligheden for at besøge smukke danske landskaber, der ellers er ukendte for de fleste. Lodsejere i hele landet har udlagt trampespor på 2-5 km på deres arealer. Ad stier og markskel føres de besøgende ud gennem kulturlandskabet, og afhængig af sporets beliggenhed kan gæsterne opleve f.eks. tørvemoser, egekrat og fortidsminder og så selvfølgelig det danske produktionslandskabs afgrøder og husdyr.

Til hvert sport hører en folder, der fortæller om de seværdigheder, sporet passerer. Folderen findes ved starten af hvert spor, men kan også fås på biblioteker, turistkontorer eller ved henvendelse til Landbrugsrådet.

For gæsterne er et besøg på et spor en mulighed for at få indblik i det arbejde, der foregår på landbruget året rundt, samtidig med at naturen opleves til fods. På mange af sporene tilbyder landmanden sig endda som guide. For lodsejeren er projektet en mulighed for at vise sit arbejde frem og dele de dejlige områder med andre. For alle er dialogen mellem landbrug og publikum en gevinst. Landbrugsrådet håber at så mange som muligt hører denne nye turmulighed, således at sporene bliver flittigt brugt, og endnu flere landmænd får lyst til at være med.

SPOR I LANDSKABET

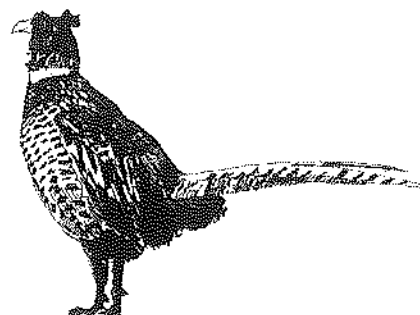
Foldere om projektet og de enkelte spor samt en list over deres beliggenhed fås ved henvendelse til:

Landbrugsrådet,
Axeltorv 3, 1609 Kbh. V.
tlf.: 33 14 56 72, fax.: 33 14 24 96

Folderne kan også skrives ud direkte fra projektets hjemmeside, som også viser sporenes placering i kommunerne. Adressen er: www.spor.dk. God tur!

FAKTA

Spor i Landskabet henvender sig til alle, der interesserer sig for natur og friluftsliv, landbrug og skovbrug. Projektet fremmer dialogen mellem de, der lever af at dyrke jorden og de, der bruger naturen til friluftsliv. De fem organisationer, Amtsrådsforeningen, Dansk Skov Forening, Friluftsrådet, Skov- og Naturstyrelsen samt landbrugsrådet, som er bag projektet, ønsker på denne måde af ved med til at fremme dialogen mellem land og by. Kendetegnende for alle spor er, at de ligger i landskaber, der er ukendte for de fleste. Sporene går ad småveje og stier i det åbne land eller i skoven, langs levende hegn, ad markers kørespor eller i skovbryn. Til hvert spor er udgivet en folder, der beskriver ruten og oplevelserne undervejs.

KANGERLUSSUAQ, PÅSKEN 1999

af Anne Trangbæk og Hans Chr. Sørensen

En grønlandstur virker for mange som en drøm, man på et eller andet tidspunkt håber vil blive til virkelighed. For mange sætter økonomien en grænse, og det har den da også gjort for os - tidligere. Men i år skulle det være. Nok fordi vi fik et tilbud, vi ikke kunne sige nej til. Vi skulle til Grønland - i påsken, så den obligatoriske skitur til Norge blev droppet.

Turen gik til Kangerlussuaq, som på dansk hedder Søndre Strømfjord, og betyder „den store fjord“. Byen er ikke nogen grønlandsk bygd, men i stedet en by bygget op omkring en lufthavn, anlagt af amerikanerne i 1941. Amerikanerne forlod stedet i 1992, men meget af deres skrammel står der endnu. Det gør ikke byen til en spændende by, men vi skulle jo heller ikke derop for at se på byen, men for at opleve naturen. For de fleste, der kommer til Grønland er Kangerlussuaq bare et tarnsitsted, hvilket det da også bærer præg af. Men for os viste området sig at have meget mere at byde på, specielt, når man skal til Grønland for første gang.

Mange venner rynkede noget på næsen, da vi fortalte, at vi skulle til Grønland i påsken, fordi Grønland om vinteren automatisk bliver forbundet med mørke, kulde og sne i store mængder. Faktisk er, at på dette tidspunkt af året er dagene lige så lange som herhjemme, og da stedet har fastlandsklima, er der tørt med lidt nedbør og megen sol. Temperaturerne er lidt mere indviklede at fortælle om, da vi havde alt fra -20 til +7 grader.

Vi var på forhånd blevet anbefalet at droppe skiene og ville i stedet satse på vandrestøvler. Desuden havde vi telt med for selv om vi havde logi på vandrehjemmet, kunne vi jo blive fristet til en overnatning ved indlandsisen. Og det blev vi! At ligge inde ved indlandsisen, mens solen skinner på vore

kroppe, at indeånde den klareste luft, det var simpelthen en fantastisk oplevelse, som er svær at beskrive ord. Eller stå på en fjeldtop, det vil sige 400 meter over havet og skue indover isen, er noget, der skal opleves. Forestillingen om isen, som ligger derinde, er flere tusind år gammel og op til 3 km tyk, er svær at forholde sig til, men ikke desto mindre sand. Tankerne kredsede omkring Nansen, Mie Gravesen, John Andersen og andre, der havde taget den lange vej over isen. Hvilken oplevelse, det måtte have været, men også hvilket slid.

Ud over ture til indlandsisen, kan vi anbefale ture til Sandflugtsdalen og Ørkendalen, som er de to letteste veje til isen. De to dale er flodlejer, der om vinteren mest af alt ligner kæmpe grusgrave. Om vinteren er der nemlig ingen rindende vand i dem, hvorimod de om sommeren er fyldt med smeltevand fra indlandsisen.

En tur til Køkkenfjeldet er også at anbefale. Navnet stammer fra en boligblok i byen, som har fået placeret deres køkkenvinduer ud mod fjeldet. På toppene der en fantastisk udsigt over store dele af området og i den klare luft kan man se utroligt langt. Det var en af de ting, som vi virkelig faldt for deroppe. Den klareste luft - og selv på en lille top var der de mest fantastiske udsigter.

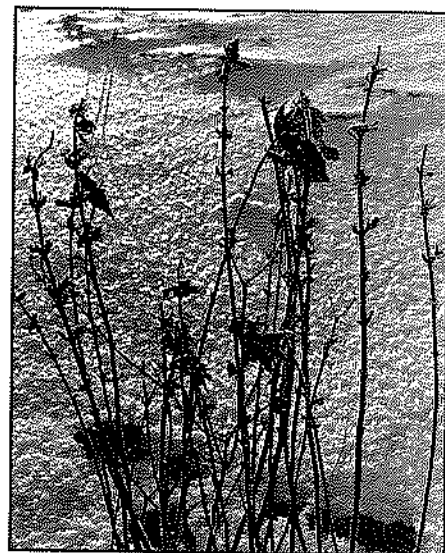
Vi havde også en tur til Lake Fergusson, som er det sted, hvor byen får sit vand fra. Herudover er søen også tilholdssted for moskusokserne og om sommeren den lokale roklub - ligesom der er stor fiskeaktivitet efter fjeldørred.

Kangerlussuaq er kendt for at have en stor bestand af moskusokser. Tidligere var de fredet, men i dag er bestanden så stor, ca. 3500, at der drives jagt på dem. Af den grund kommer en del såkaldte trofæjægere til stedet for at

jage okserne og få et hoved med sig hjem. Vi så også moskusokser, men på lang afstand. Udover moskusokser, er der fjeldræv og blå-ræv, rener og ryper plus mere almindelige spurvefugle. Vegetationen er meget spartansk, specielt om vinteren. Vi gik primært efter dværgpil, som vi brændte til vores kaffebål.

Som afslutning på turen var vi ude og køre hundeslæde med nogle fangere fra Sisimiut (Holsteinsborg, red). Det var en stor oplevelse og imponerende at se en flok hunde med den styrke trække en slæde læsset med 3 personer. Men også at se, hvordan slædekusken styrer sit hundespand kun ved lyde og en pisk. Det var tydeligt at se fra fangerens side, at dyrene ikke er kæledyr, men udelukkende arbejdsdyr. Det udelukker dog ikke, at hundejerne alligevel holder af deres dyr og viser dem lidt omsorg i enkelte situationer.

I vore drømme er Grønland stadig højt prioriteret, og vi skal derop igen, gerne en sommer og til et sted, hvor den mere „traditionelle“ grønlandske kultur lever. Ikke fordi vi ikke havde en stor oplevelse i Kangerlussuaq, men blot for at opleve mere natur og dyrke mere friluftsliv på verdens største ø.

GODTHÅB MØLLE

-VÆRESTED OG VÆRKSTED FOR FRILUFTSLIV OG HÅNDVÆRK.

I det lille udsted Godthåb ved Jyderup ligger et tidligere møllerri.

Forhen lå her en vindmølle, der blev ramt af lynet i 1931. Møllen brændte ikke, men blev trykket helt fra hinanden. Mølleriet blev derefter opbygget af dele fra møllen, og huset bæres af den ene møllevinge.

Landskabet omkring Godthåb er en del af den vestsjællandske langås, der er ligger mellem Åmosen og den gamle Lammefjord. Det er et bakket område med spredte gamle skove, agerland, søer og åer og samtidig tæt på kysten med øer og næs. Her er alle muligheder for dansk friluftsliv.

I 1998 købte vi stedet, der var oplagt til et „værksted“ for friluftslivet, - både ude og inde.

Jeg har i en halv snes år været lærer på Holmstrup Efterskole og dér været med til at opbygge friluftslivet i efterskoleregion.

I Holmstrup eksperimenterede vi meget med udvikling af selv-

fremstilling af grej turbrug. Med støtte fra Tips- og Lottomidlerne byggede vi bl. a. „Friluftseksperimentariet“, som tidligere er beskrevet her i bladet. Det er disse erfaringer, der nu danner basis for udviklingen af „Godthåb Mølle“.

Stedet her er således et helt personligt initiativ, og når jeg bruger de store ord, kalder jeg det et nyt „kraftcentrum“ for det uorganiserede friluftsliv i Nordvestsjælland.

Mange „friluftere“ har været forbi i årets løb, og der har været megen snak og debat om holdninger, livssyn, nye ideer og udveksling af erfaringer: værested og værksted, mødested og samlingssted.

Vi har haft besøg af vidt forskellige grupper lige fra universitetsstuderende til børnehavebørn, - og alle er interesseret i kombinationen af friluftsliv og håndværk. Nøgleordene er glæden ved at være i naturen og bruge det man selv har lavet.

I det gamle møllerum har vi indrettet værksted til bygning af ka-

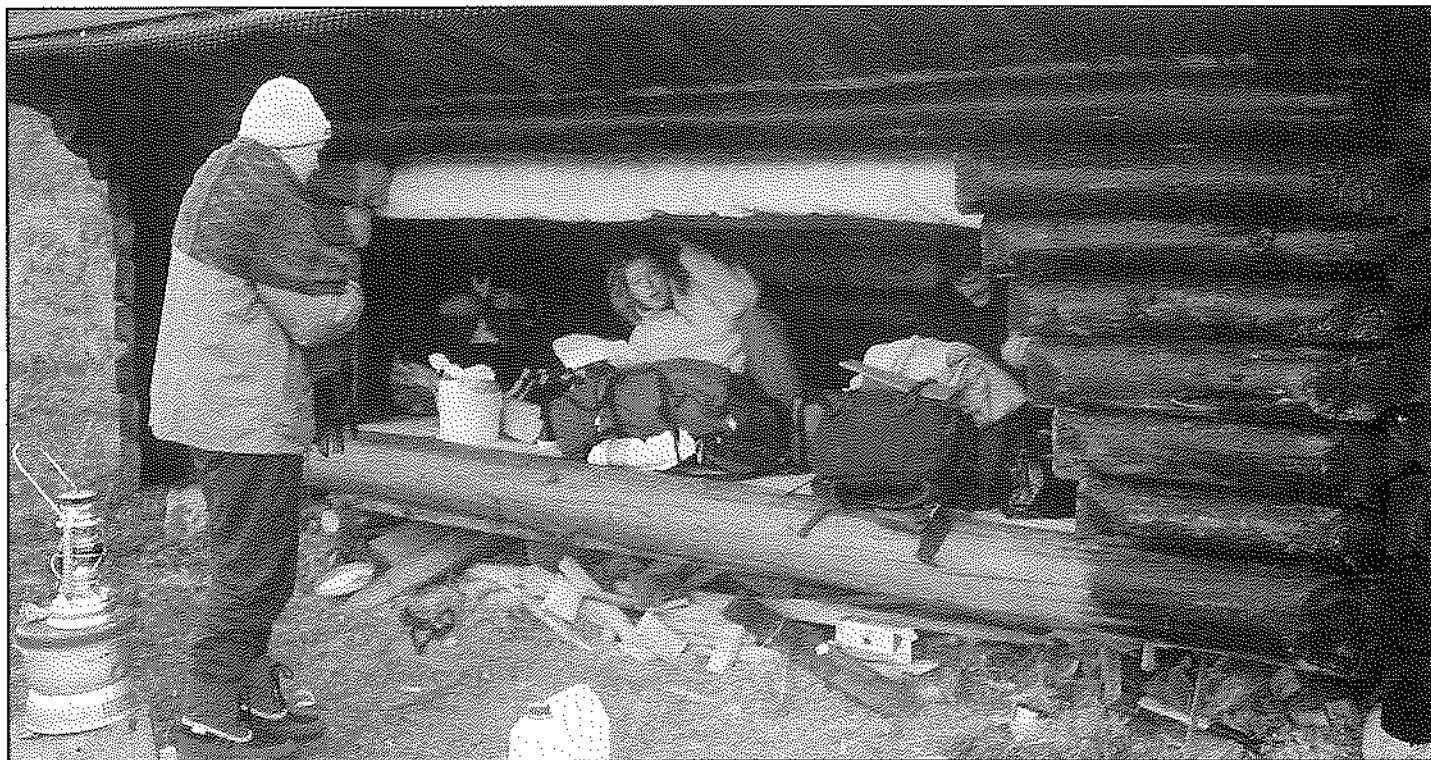
noer og kajaker, træski og andet vintergrej, huggehusarbejder, smedning og garvning af skind.

Udendørs er vi ved at indrette et „friluftskøkken“ til bagning, røgning, stegning osv.

Flere af udviklingsprojekterne er støttet af Friluftsrådet med Tips- og Lottomidler. Det sidste vi har lavet er et nyudviklet shelter i samarbejde med vores lokale savværk.

Det nye ved shelteret er måden at savskære tømmeret på og den knude det samles med. Knuden kalder vi „Godthåb-knuden“. Den er en videreudvikling af den svenske „enkel rännknut“ men låser på begge leder. Knuden er meget nem at lave på grund af savskæringen, og i næste nummer af Dansk Friluftsliv bringer vi en udførlig beskrivelse af shelteret og knuden.

Vi arbejder i øjeblikket på at lave et 3-dages kursus her på egnen i denne form for shelterbygning i løbet af efteråret i samarbejde med Dansk Sløjdlærerskole, hvis nogen har lyst til at lære det i praksis.

AT BYGGE EN FINSK SAUNA

af Anders Pousette

Da forstanderen på den efterskole hvor jeg arbejder, Efterskolen Smededal, en dag spurgte mig om vi ikke skulle bygge en rigtig finsk bjælkehussauna på skolen, svarede jeg selvfølgelig: „JA!“.

Det er der nok mange grunde til at jeg gjorde. For det første er jeg finne, og som finne er det nærmest min pligt at opføre mindst en sauna i det land, hvor jeg opholder mig i længere tid. På den måde spreder jeg selve kernen, ånden i den finske kultur, og gør oven i købet en oplysende gerning ved at lære, det i saunahenseende, hedske danske folk at en sauna fyres med brænde og ikke med el.

For det andet har jeg altid haft en speciel forkærlighed for træhuse, og især bjælkehuse. Det der med mursten, mørtel og puds har aldrig rigtig sagt mig noget.

Og så er jeg meget glad for håndværk. Det er for mig nærmest en livsforudsætning at kunne fremstille noget smukt selv, ved mine egne hænder og min egen fantasi i, en verden, hvor alt kan købes og blot smides væk kort tid efter. Tingene har mistet deres værdi i forhold til, da de blev fremstillet af mennesker, der bar en forfinet og stolt håndværkertradition videre. Ja, og måske følte man sig også lidt mere værdifuld som menneske dengang, netop fordi man selv kunne skabe noget og selv havde formet de ting man omgav sig med.

Så vi gik altså igang med saunaen. Ideen var at den skulle bygges i et samarbejde mellem elever, lærere og forældre på skolen, som et slags projekt der kunne integreres i undervisningen på forskellige måder. Vi søgte Friluftsrådets Tidsmidler om penge, som vi fik bevilliget til den dag, når saunaen står færdig. Så søgte vi om byggetilladelse. Den fik vi et år senere (så husk at søge i god tid).

Jeg bestilte noget tømmer ved det lokale savværk. Jeg havde valgt at saunaen skulle opføres i rødgran, noget der er nemt at skaffe i Danmark og i øvrigt egner sig fint til bjælkehusbygning. Tømmeret skulle skoves om vinteren når saftstigningen i træerne er ringe, og afbarkes, marvsprænges, og ligge til tørre om foråret.

Alt dette havde jeg læst mig til i den svenske bog om bjælkehusbygning, „Från stock till stuga“, som kan bestilles igennem bogklubben.

Der skete så det uheldige at tømmeret efter nogle forviklinger først blev leveret i august, hvilket var skidt, da det på det tidspunkt indeholdt mange safter og derfor hurtigt blev angrebet af blåsplint og andre ubehagelige sager. Det var skovet med skovningsmaskiner og bar derfor mange grimme mærker, og stammerne var heller ikke så lige som jeg havde gået og håbet på at de skulle være. Jeg kunne selvfølgelig have sagt, „nej tak“, men jeg var så ivrig efter at komme igang, så vi besluttede os for at bruge tømmeret. Eleverne gjorde et fantastisk afbarkningsarbejde (under mild tvang) og tømmeret lagdes til at tørre under åben himmel. Dette viste sig senere at være en fejl, især da det blev lagt for tæt på jorden og her ved også blev angrebet nedefra af råd.

Så var det tid til at finde værktøjet frem. Det gik fint med motorsav, båndknive, snedkerøkser, stemmejern og lignende, men da jeg nåede til bredbilerne og vridboret, var vores lokale tømmerhandel stået af. Spurgte man en tømmer havde de nok set sådan noget engang (hvis de altså var over 50 år) hos deres gamle mester, men hvor man kunne finde dette antike værktøj vidste de ikke. Ad lange omveje, bl.a. Roskilde Vikingskibsmuseum, nåede jeg endelig frem til Grænsfors Bruk i

Nordsverige. Det er en øksesmedie, der sælger de mest fabelagtige håndsmedede økser, og lige nøjagtigt de økser jeg havde brug for; smukke, gedigne økser med en god vægt og den helt rigtige facon.

Jeg havde i mellemtiden fået læst „Från stock till stuga“ omhyggeligt, og havde, heldigvis, fundet ud af at det nok var med denne bog som med så mange andre instruktionsbøger i håndværk. De er så godt som værdiløse før man har prøvet tingene i praksis. Så kan de være nok så gode som inspirationskilde. Da jeg på dette tidspunkt kun havde været med til at rejse nogle fabriksfremstillede bjælkehuse i Finland, fandt jeg det klogest at lede efter kyndig vejledning. Endnu engang havde jeg heldet med mig på Grænsfors Bruk. De formidlede kontakten til den danske tømmer Henrik C. Andersen, som i mange år havde været i lære og arbejdet i Sverige og Norge, og suget til sig af de gamle håndværkertraditioner, som i øvrigt var lige på vippen til at uddø, da han startede deroppe. Jeg fik fat i manden og vi arrangerede det første kursus, et weekend-kursus, på skolen.

Gennem dette kursus, der i øvrigt var et fabelagtigt kursus (ligesom det næste), gik det først op for mig, hvad det var jeg havde kastet mig ud i, hvor uhyggeligt tidskrævende denne byggestil er, hvis huset skal være helt tæt.

Vi fik valget mellem at arbejde med en enklere, hurtigere, men knapt så tæt knudetype, og en betydeligt mere kompliceret en. Vi fik også at vide at hvis man engang beherskede den mere komplicerede knude kunne man nemt fange hvilken som helst knudetype. Det lød jo meget fristende, vi ville jo gerne lave noget der var så flot som muligt, så vi kastede os ud i den komplicerede knude-type. Den ligner en „Dala-knut“ fra Sverige som

Henrik så har arbejdet videre med og udviklede. Den er meget smuk, meget tæt, selv helt uden nogen form for tætning mellem tømmeret. Overtømmeret følger hver eneste lille ujævnhed i undertømmeret så der ikke opstår nogle åbninger på langs af tømmeret. Hvert eneste tømmer er et kunstværk i sig selv og rummer en hel lille skabelsesproces og historie. Det geniale med denne knudetype er at huset bliver ved med at være tæt selv når tømmeret tørrer.

Den opmærksomme læser studser måske ved ordet „tørrer“. Jeg selv var chockeret. Jeg fik af Henrik at vide at vi skulle arbejde i helt friskt træ, og at det træ jeg havde fået hjem året før nok var udmærket som saunabrænde, men ikke egnet til at bygge bjælkehus af. Det tørre træ er svært at arbejde i, det gør hurtigt værktøjet sløvt, og da det ikke var hugget og opbevaret ved optimale betingelser var der opstået farveforandringer inde i selve træet. Det var godt nok skærefast men havde alligevel de tidligste tegn på råd.

Her var Smededals-saunaen og jeg selv i en mindre krise. Jeg havde fundet ud af, at selve håndværksarbejdet i denne type for laft (laft=norskt ord for knudetype eller bjælkehusstype) var alt for svært for elever og i det hele taget for nogen, der ikke havde brugt adskillige dage på at øve laftet i praksis under kyndig vejledning. Elever og forældre kunne stadig være med, men kun til afbarkning og lignende, hvilket i øvrigt heller ikke er helt ligetil hvis resultatet skal være pænt og der ikke skal gå blåsplint i træet. Jeg kunne nu se at arbejdet for mit eget vedkommende ville ligge mest i min fritid (læs: ubetalt, idealstisk, arbejde), hvis jeg ellers ville fortsætte med dette projekt der fra dette nye standpunkt virkede mildt sagt uoverskueligt.

Jeg orienterede mine kollegaer om denne nye situation, hvor ikke et eneste tømmer på selve saunaen endnu var hugget til. Vi havde kun øvet os på en lille model. Jeg vil sige at jeg fik en fair chance for at stoppe hele projektet, vel vi-

dende at jeg havde forsynet skolen med bålaftensbrænde for 20 år frem i tiden. Jeg valgte at blive ved(hvilket har givet mig nogle søvnløse nætter siden), og vi fandt ud af at vi kunne lave et samarbejde med Sløjdlærerskolen, hvor vi ville fungere som vært på et bjælkehusbygningskursus med Henrik som lærer. Dette kursus blev oprettet og var en fenomenal oplevelse.

Problemet med det dårlige tømmer blev løst, da vi efter aftale med skovfogeden tog ud i skoven og fældede de træer vi skulle bruge. Herigennem kunne vi vælge lige netop de træer vi skulle bruge. De blev båret ud af skoven med håndkraft og kørt hjem med vores egen traktor og vogn så de ikke fik nogle skader under transporten. Sådan har vi gjort lige siden.

Selve saunaen voksede ikke voldsomt, men selve stemningen på kurset, som varede to uger sidste efterår, var utroligt livsbekræftende. Det var skønt at dele arbejdet og interessen med andre. Der blev delt ud af erfaringer på kryds og tværs, og da mange af kursisterne boede på skolen fortsatte „selvstudierne“ og samværet til langt ud på natten. Der blev holdt nogle gode fester med økse-kastning som et af indslagene.

Kurset var endnu et vendepunkt i projektet, da det fik mig til at se værdien af selve processen(selv om jeg stadig oplever nogle søvnløse nætter en gang imellem) frem for at kun stirre blindt på resultatet i det fjerne. Projektet er nu mere gået over til at være en form for zen-buddistisk meditation.

Kurset har også ynglet af sig på en anden måde, da to af kursisterne bliver ved med at komme og bygge på saunaen, fordi de ikke kan lade være. Vi har alle meget at lære endnu, og øvelse gør mester som det hedder. Der bliver også tænkt i nye baner og stillet spørgsmål ved tingene i de weekender vi mødes. Måske udvikler vi laftekunsten bare en lille smule. Det håber vi i hvert fald.

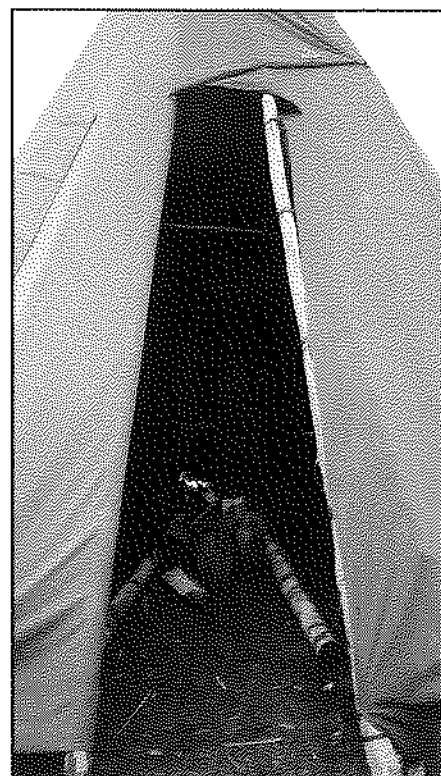
Jeg nyder selv meget at arbejde

praktisk med saunaen især når jeg kan blive ved i flere dage i træk. Så glider arbejdet så smukt, hvis jeg ellers ikke sidder fast med vores traktor i en sump ude i skoven, hvilket skete sidste gang vi var ude at skove. I sommer havde jeg glæden af at lafte sammen med en af mine kollegaer, der også er blevet bidt af projektet, og som jeg er ved at lære op. Vi boede i lavvu på skolen sammen med vores respektive familier, så det også blev til en slags lejr tur og ferie for hele familien.

Vi er ved at oprette endnu et to-ugers kursus i bjælkehusbygning i samarbejde med Sløjdlærerskolen i uge 37 og 38 og jeg ser meget frem til dette kursus.

Til sidst må jeg advare kommende bjælkehus-entusiaster, at hobbyen kan gå hen og blive en besættelse. Jeg har hørt om en mand her i Danmark der gik igang med at bygge sig et stort bjælkehus selv. Han har brugt alle sine ferier og det meste af sin øvrige fritid på arbejdet og konen er røget i svinget, men nu er han endelig, efter 10 års arbejde, ved at være færdig.

Det er godt at jeg kun er gået igang med en lille sauna.

AMTERNE INFORMERER OM FRILUFTSLIVETS MULIGHEDER

Midt sommer barslede Vejle Amt med nye kort over cykelruter i amtet, smukt udgivet med beskrivelser af landskabs- og kulturhistoriske seværdigheder langs ruter, så der ikke bare guides for langturscyklisten gennem amtet, men også gives oplevelsesanvisninger til den lokale søndagscyklist.

I det hele taget er amterne på banen i disse år med informationsmateriale for snart sagt enhver bruger af den danske natur til én eller anden form for friluftsliv. Frederiksborg Amt har udgivet håndbogen „naturvandring på egen hånd“, - 50 naturstier, Ringkøbing Amt har udgivet en historisk, kulturel, naturguide til oplevelser i amtet og Århus Amt har udgivet en „natur- og kulturguide for blot at nævne tre gedigne bøger. Så tjek lige amterne, næste gang du tilrettelægger en tur.

KURSUSKALENDER

Kursuskalenderen fra natur- og friluftsvejleder Lars Borch Jensen, Ryesgade 7, 8680 Ry, 8689 8888, er indsamlet blandt seriøse kursusudbydere i Danmark, men er uden ansvar for naturvejlederen, der imidlertid gerne formidler videre for interesse-rede til rette ansvarlige.

JANUAR 2000

- ? Vinterfriluftliv, 4 uger, højskolen i Thy, 97 97 10 64
- 3-14 Bue og pil, Dansk Sløjdlærerskole i København, 39 69 66 88
- 12-21 Vinterfjelds- og friluftslivskursus, Femundområdet, Norge, Lars Borch Jensen, 86 89 88 88
- 31-4/2 Pil og flet, Sløjdhøjskolen i Esbjerg 7514 0211
- 31-11/2 Pilefletning, Dansk Sløjdlærerskole i København, 39 69 66 88

APRIL

- 3-7 Smedning, fortsætterkursus, Sløjdhøjskolen i Esbjerg, 7514 0211
- 27-30 Klatring, Den Frie Lærerskole, Ollerup, 62 24 10 66
- 25-5/5 Grønlandske kajakker, Tuse Næs ved Holbæk, Dansk Sløjdlærerskole, 39 69 66 88

FOREDRAG

Spejdersport i vintersæsonen vært for en række foredrag, som måske kan have bredere interesse:

- 2. december 14 toppe over 8000 meter - kun 3 tilbage/Alan Hikes (på engelsk)
- 6. januar På hesteryg i Andesbjergene/Hans Erik Rasmussen
- 3. februar Verden set fra en motorcykel/Gregg Flower
- 2. marts Oplev John Andersens Grønland/John Andersen

Alle foredrag afholdes i Indre By Beboerhus, Ahlefeldtsgade 33, Kbh. K, kl. 19,30

VINTEREN NÆRMER SIG: - TANKER I TRÆET

af Allan Bo Jensen

Det var en meget flot dag. Koldt - meget koldt, omkring -10 grader, men solen skinnede, og der var ikke en vind, der rørte sig. Selv om vi få dage i forvejen havde været ude o beskære og klatre i 18 store lindetræer, var det her en helt speciel dag.

På Langesø stod en 43 meter høj douglas og ventede på os. Den skulle måles, men på den anden side var det måske for koldt for de små fingre til at skrive. Vi kunne da prøve, om ikke andet så havde vi da en uforglemmelig dag med bagagen.

En 43 meter høj douglas lader sig ikke sådan bestige. Den kræver lidt for underholdningen. Som regel er de nederste grene døde og tørre, skygget væk. De friske grene sidder i en højde af omkring 20 meter, men mange af de døde grene er brugbare, da der i douglas er stærkt kerne træ. men... man skal lige vurdere lidt på afstand om tilstanden af den pågældende gren. man bør have kendskab til træer, g deres måde at smide grenene på. Endvidere bør man, når man starter, sørge for, at der er flere grene at hænge op over.

Vi startede med kasteliner og posser. Det er et sted, hvor man rig-

tigt kan dumme sig - og det får man selvfølgelig også at vide. men med det gode kast kan man smide op til 20-25 meter, og pludselig er den der: linen hænger, hvor den skal, og klatrerebet trækkes over.

Det er utroligt flot at klatre om vinteren, især hvis vi har haft islag nogle dage. Der er en sand ringlen af is, og træer duver på en lidt anden måde. Jeg husker en gang, vi skulle fælde to store elm på Ringe Kirkegård. Træerne var fuldstændig besat med is. De hang tungt, og da vi senere målte vægten af nogle af de mindre grene, viste det sig, at de vejede ca. fem gange så meget som normalt. Den vinter så man mange knækkede kroner på ellers helt sunde træer.

Det er en speciel ting at sidde i kronen og save ned, men absolut ikke til at anbefale. Et enkelt lille snit og det hele sprang - nej, så hellere uden sav.

Rebet var oppe, og det gik derud af. Der var efterhånden gået 21/2 time, så hvis vi skulle op og sidde lidt og nyde vor medbragte te, måtte vi hellere klatre lidt til. Fingrene var kolde som grenene, de holdt på, men efter en 1/2 time kom varmen igen. Det er helt sikkert en ting, man skal være klar over, når man klatrer op. Husk de varme handsker, men ikke kraftigere, end man kan klatre rundt. Man reagerer forskelligt på kulde, og selv i lave højder kan der være risiko for, at nogle kan miste overblikket. Derfor skal man ikke klatre alene. Isen er overhovedet ingen hindring, når man klatrer med stropemetoden eller

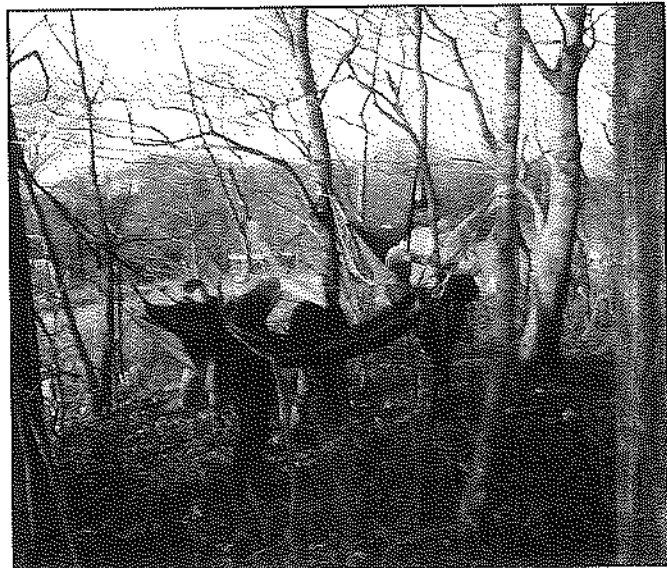

footlocker sig op. isen er tværtimod en fascinerende ramme.

Lidt efter nåede vi alle toppen. Et par småfugle hoppede undrende væk, og en musvåge lettede fra et træ i nærheden. Vi dukkede op i en ny, hvid verden. En douglas er nem at klatre, når man først er oppe i kronebunden.

Der var en meget smuk udsigt fra toppen. træet er det største på Langesø, og man kan se langt, når der ikke er rimplåge. Her lå tågebunkerne som stykker af vat, med blå himmel og solstreg imellem. Toppen af denne douglas var ret sund og ikke tør som de fleste. det kan undre en lidt, da de normalt ikke tåler vinden så godt.

Men solen skinnede gennem rimplågen nogle kilometer væk, og vi begyndte at kravle ned. det er altid lidt af et antiklimaks, når man kommer fra lyset og ned i den mørke bund. Vi pakkede sammen, takkede træet og hinanden, og kørte hjem til familierne. Det havde været en god dag.

NATUR, LEG OG UDFORDRING!

af Søren Andkjær, Institut for Idrett og Friluftsliv, Højskolen i Telemark, Bø

Natur, leg og udfordring er begreber som ofte ses i sammenhæng med friluftsliv og friluftsskoler.

Det handler om at lege med elementerne i naturen, udfordre sig selv i håbet om at få nogle stærke oplevelser som kan give større indsigt i en selv i samspil med andre. Praksis sker ofte på højskoler, efterskoler, daghøjskoler, evt. i folkeskolen samt ikke mindst i form af en lang række kommercielle kurser med temaer som teambuilding, lederuddannelse m.m. Der er tale om et stort og broget marked. Jeg vil sige at disse begreber repræsenterer en „trend“ indenfor formidlingen af naturoplevelser - indenfor friluftslivet.

Nu er der kommet en ny bog med den rammende titel: „Natur, leg og udfordring“ Jeg vil med udgangspunkt i en kritik af denne bog forsøge at se hele trenden i et lidt større perspektiv og sætte den i forhold til friluftsliv i Danmark.

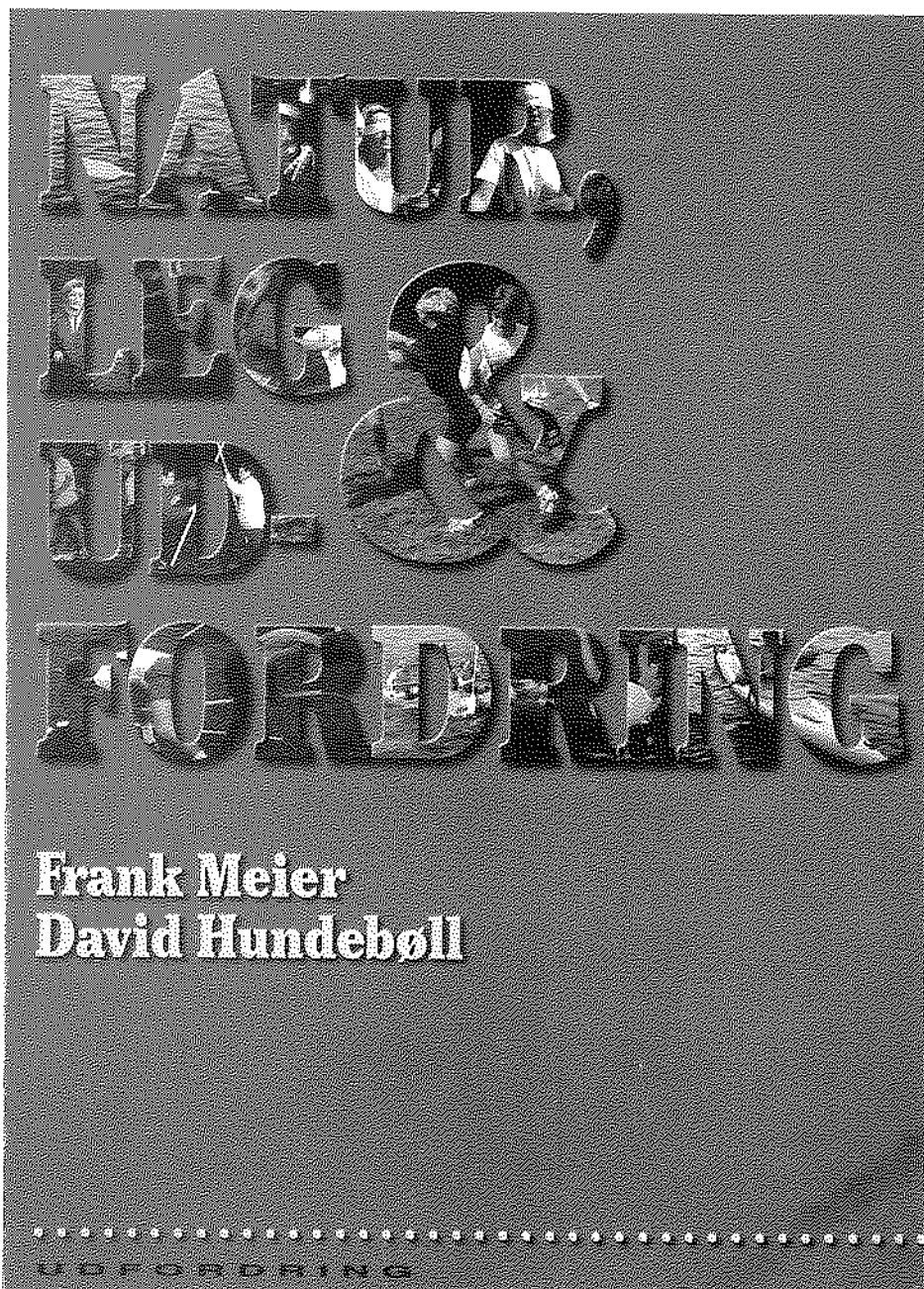
Ideen med bogen er at give inspiration til „lærere, pædagoger eller andre, der ønsker inspiration og ideer i forbindelse med deres arbejde med natur, leg og udfordringer“ Dette er jo et ganske sympatisk formål. Det var således med positiv forventning jeg satte mig ned for at studere emnet nærmere. Efter at have læst bogen igennem - det tager ca. 1½ time ved normal læsehastighed - sidder jeg igen med spørgsmålet: Hvorfor? Hvorfor endnu en bog om dette emne og hvorfor en bog som denne?? Hvad ønsker forfatterne? Hvem regner de med vil læse og bruge bogen? For slet ikke at tale om en lang række ubesvarede spørgsmål i forhold til det konkrete indholdsmæssige.

Bogen tager udgangspunkt i beskrivelser af lege i naturen knyttet til forskellige hjælpemidler eller transportformer samt forskellige naturmiljøer. Der er således et afsnit med lege i skov eller park

samt afsnit med lege i kano, i kajak, i forbindelse med klatring såvel som et afsnit med samarbejdslege. Til sidst er der et afsnit med ideer til turen - bål, mad, overnatning m.m. og sluttelig en kort refleksion omkring det pædagogiske. I forbindelse med afsnittene om kano, kajak og klatring er der afsnit om udstyr og sikkerhed. Egentlig en ganske logisk og lovende opbygning.

Problemet er for mig at se i at forfatterne vil for meget på for kort

tid og ikke har sat sig for hvad der er hovedmålet med udgivelsen. Derved bliver bogen meget overfladisk. Dette er specielt problematisk i forhold til de sikkerhedsmæssige forhold omkring kano, kajak og klatring. Afsnittene med beskrivelse af sikkerhedsforhold og -teknikker er overfladiske, mangelfulde og tildels fejlagtige. Dette gør at de i bedste fald er ubrugelige og i værste fald kan være direkte farlige. Bogen kan give den uerfarne folkeskole- eller daghøjskolelærer en falsk tryghed

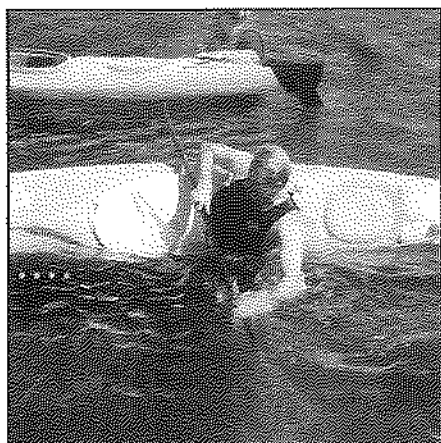
af at kunne klare de elementære sikkerhedsmæssige forhold i forhold til f.eks. kano- og kajakpadling.

Hvis de to forfattere havde holdt sig til legen og i stedet havde givet en masse gode ideer til hvordan man kan lege med forskellige redskaber i forskellige naturområder, ja, så havde deres projekt muligvis lykkedes og det var blevet en nyttig bog med appel til alle de som mere eller mindre professionelt arbejder med friluftsliv og friluftaktiviteter. Det ville dog kræve at der kom mange og nye ideer på bordet. I bogen er der ikke så vældig mange ideer og ikke meget er nyt. Det meste findes allerede beskrevet i det utal af legebøger der findes. Blot er legene her i højere grad ført ud i naturområder.

For at kunne komme med så hård en kritik er det naturligvis nødvendigt at være lidt mere konkret. Derfor vil jeg her give konkrete eksempler fra bogen, som kan tjene til at understøtte ovenstående synspunkter.

Første afsnit med „skovlegene“ er for så vidt i orden. Der er ikke meget nyt. De fleste lege er velkendte. Her er de blot ført ud i skoven og nogle har fået nyt navn.

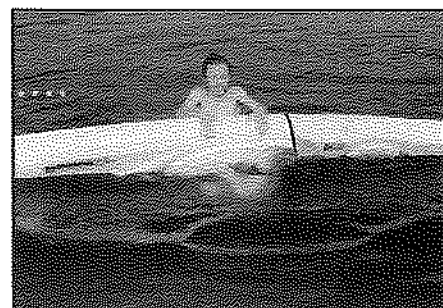
I kanoafsnittet bliver kammeratredning beskrevet. Dette sker meget kortfattet og med følge af en lille billedserie. På billederne ses ingen personer i vandet - hvor er de? Forpadleren sidder forkeret og giver ingen stabilitet. Manøveren kan sikkert sagtens lade sig gøre i roligt vand som på billedet. Men i en situation med bølger og vind,

hvor kæntringer jo oftest sker, vil det kunne blive kritisk. Endnu mere alvorlig er den efterfølgende figur om vandtemperatur. Her ser det ud som om forfatterne mener at man har kontrol over situationen i 25 min ved en vandtemp. på 0 grader. M.a.o. at det er muligt at ligge i 0 grader vand i 25 min. uden at få problemer. Jeg kan her til kun sige: prøv! Men gør det kontrolleret, dvs. med hjælp i nærheden. I vand afgives varmen ca. 5 x så hurtigt som i luft. Dette betyder at ophold i så koldt vand medfører problemer i løbet af meget få minutter. Det skal tilføjes at der ikke er nogen forklaring til figuren. Dette er et gennemgående træk ved bogen - mange ting bliver præsenteret men ikke forklaret (eksempelvis også padletag). Så det er jo faktisk muligt at „redde sig i land“ med at sige at personen i det kolde vand må være iført våddragt eller tørdragt.

Kajakafsnittet udmærker sig ved en ulogisk rækkefølge i beskrivelsen af en kæntring. En række begreber introduceres uden nærmere forklaring, f.eks. sikkerhedsstrop (hvor findes denne?) og tallerkenvending (?). T-redning (som normalt kaldes X-redning) er beskrevet og vist ved en billedserie - igen (tilsyneladende) med en lidt mystisk rækkefølge og den forulykkedes pagaj mangler helt. Kajakvending (grønlandervending eller eskimorulle) er beskrevet uden at der fortælles noget som helst om funktionen af denne samt om hvorvidt man kan basere sig på denne metode i en virkelig situation. Kajakafsnittet såvel som kanoafsnittet mangler helt overvejelser over betydningen af rigtigt udstyr - beklædning samt sikkerhedsudstyr. Ligeledes mangler der overvejelser i forhold til vind og vejr. På alle billeder er vandet roligt og uden synlig bølgegang eller strøm. Hvordan skal man klare de beskrevne situationer i en reel situation - med rigtigt vejr?

Som introduktion til klatreafsnittet gøres et forsøg på en historisk tilgang. Her ses der totalt bort fra den kulturelle tilgang i form af skovarbejderes brug af klatring i professionel sammenhæng. I for-

bindelse med klatreafsnittet (klatring i højden) gives en (stærk) advarsel om at vejledning og oplæring må ske gennem kvalificeret instruktør. Dette er jo fint, men - det burde også gælde i forhold til kano og kajak. Det virker samtidigt modstridende når der efterfølgende kommer en meget teknisk gennemgang af sikkerhedsprocedurer med udstyrsbeskrivelse m.m. - helt efter gør-det-selv-princippet! Klatring er ikke mit felt - derfor vil (og kan) jeg ikke gå i detaljer i forhold til teknikken. Dog har jeg lyst til at fremhæve at der også her er en del løse tråde som hænger i luften (!). Således bliver faldfaktoren beskrevet uden at det bliver særligt klart hvad den skal bruges til og hvilken faldfaktor som vil være kritisk. I forhold til at bogen skal fremstå som en brugsbog med alternative ideer havde det måske været på sin plads at give ideer til hvordan man kan bruge andre (og billigere) rebtyper til de klatreaktiviteter som foregår i nærheden af jorden

Afsnittet om samarbejdslege rummer et par gode ideer og et par lidt mystiske. Mangekamp i naturen er muligvis en god ide. Hvis ikke man kan få ungerne motiveret på anden måde kan man jo altid lave en konkurrence - en stafet. Det lidt mystiske fremkommer når mangekampen inkluderer discipliner som opsætning af telte og madlavning. Er vi virkelig der hvor grupperne skal stresse og konkurrere om at lave disse praktiske opgaver i friluftslivet. Hvorfor ikke også inkludere det efterfølgende do-besøg og hvem-falder-først-i-søvn i mangekampens discipliner? På den måde bliver det let at være vejleder eller instruktør i friluftsliv: lav blot en mangekamp som er tilstrækkelig detaljeret og omfattende!

I turafsnittet vises 2 udstyrslistor uden at det er angivet hvad man skal bruge dem til (kano-, kajak-tur, klatring eller??) eller hvor og hvornår turen går. Forskellige typer bål vises „....til hvert sit formål“. Hvilke formål får vi dog ikke noget at vide om. Det samme gælder de forskellige typer bivauk-opsætninger. En del opskrifter angives - direkte sakset fra kildebøgerne.

I refleksionen smøres der tykt på. Der tales om „....store intense flerdimensionale oplevelser -højdepunktsoplevelser“ i forbindelse med friluft aktiviteter og at det fører til „....hidtil ukendte bevidsthedstilstande.“ Efter min smag er dette en lidt for svulstig lovprisning, som virker fordrejet i forhold til mål og indhold i friluftslivet. I afsnittet fremhæves evalueringen. Vi skal evaluere aktiviteten, samarbejdet og naturoplevelse m.m. Dette kan være en god ide - men kan også trækkes for langt. Eksempelvis finder jeg den anviste evalueringsskala meget lidt anvendelig i en evaluering af friluft aktiviteter eller friluftsliv

Formidlingen i bogen er ikke noget at råbe hurra for. De fleste afsnit indledes med en introduktion „I det følgende vil vi...“ Dette er i orden i en afløsningsopgave eller en artikel som denne - men det bliver kedeligt og forstyrrende i en rigtig bog.

Som sagt - udgivelsen af bogen „Natur, leg og udfordring“ kan og bør ses i en større sammenhæng. Friluftsliv og friluft aktiviteter er in og der er et stort marked. Oplevelser og udfordring er ofte kodeord og slagord i formidlingen af diverse ture, kurser m.m. Jeg ser bogen som et tydeligt udtryk for en udvikling der går i retning af hurtigere oplevelser med et større element af udfordring og risiko og med tilsvarende kortere tid til fordybelse og refleksion. Udviklingen går ligeledes i retning af en større grad af „pædagogisering“ af friluftslivet. Vi tager ikke på tur - vi tager på kursus. I de ekstreme tilfælde bliver daghøjskolekursister eller andre kursusedtagere klatreinstruktører eller raftinginstruk-

tører i løbet af en forlænget weekend!

Denne udvikling kan registreres ikke bare i Danmark men også i de øvrige nordiske lande. Blot er tendensen tydeligere i Danmark. Dette bunder muligvis i at Danmark i modsætning til de andre nordiske lande ikke på samme måde har en tradition for friluftsliv som har holdt sig levedygtig frem til idag. En anden mulig forklaring kan ligge i Danmarks begrænsede uberørte natur og en større grad af tilrettelægning af de få eksisterende naturområder.

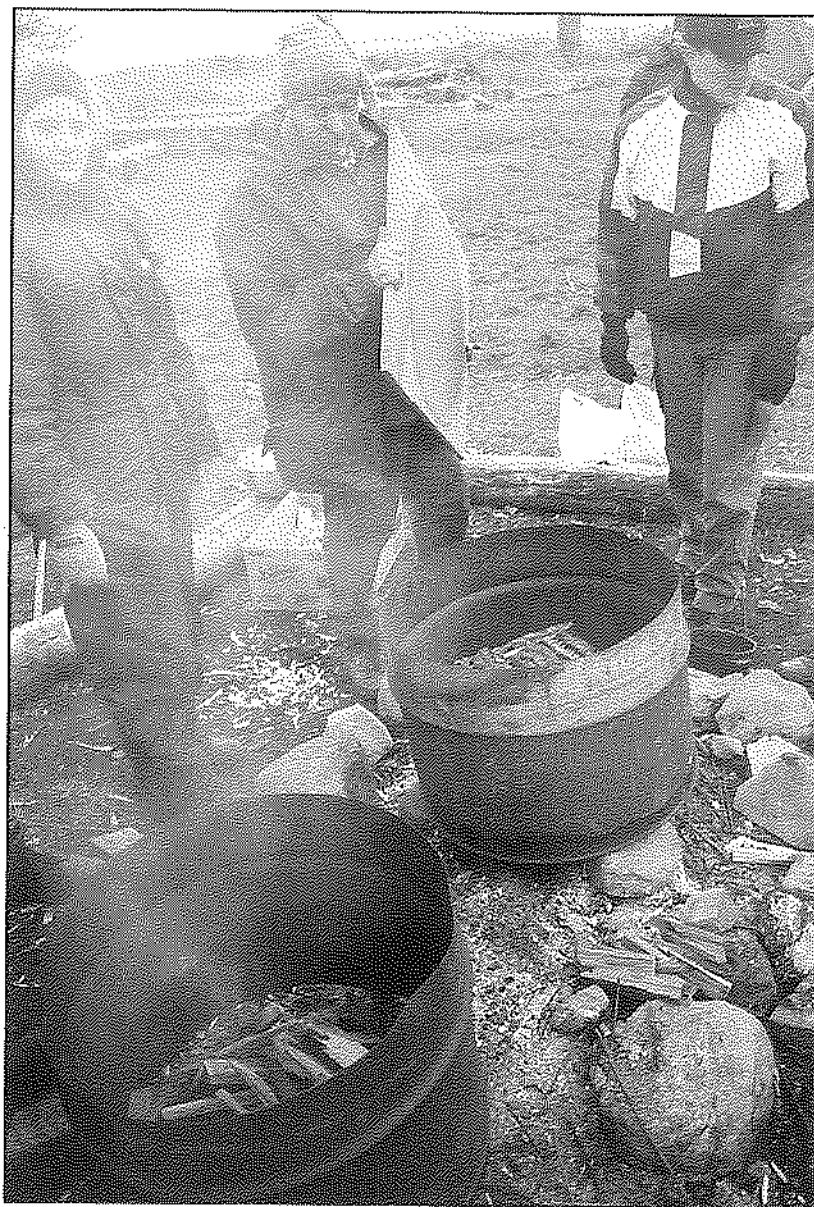
Vi kan således vælge at betragte trenden som en naturlig udvikling af det specifikt danske. At det lette og hurtige friluftsliv i pædagogisk kursusform måske passer bedst til Danmark og danskere?

En anden mulighed er at reagere og påpege de problemer som ligger i en sådan udvikling. At det f.eks. medfører:

- en mindre fokusering på naturen som naturelement, kontrast og særlig kvalitet - naturen er blot arena eller kulisse for aktiviteterne
- en fokusering på selve aktiviteten ofte med et stærkt element af risiko
- en sikkerhedsmæssig problematik p.g.a. risikoaktiviteter, kortere kurser samt tilsyneladende kompetence.
- en mindre grad af refleksion p.g.a. hurtigere skift og kortere tidsforløb

Vælg selv!

Bogen: Frank Meier og David Hundebøll: Natur, leg og udfordring. Forlaget Udfordring, Kolding 1998

NU ER DER 11 GREJBANKER

— OG FLERE ER PÅ VEJ.

Grejbankerne, som er udstyrsdepoter med udlån til foreninger, klubber, skoler osv., arbejder på at blive landsdækkende med én i hvert amt. Med støtte fra Tips- og Lottomidlerne via Friluftsrådet er der netop udkommet et katalog, som præsenterer mulighederne. Grejbankerne er typisk placeret på efterskoler, kommunale ungdomsskoler, klubber, friluftscentre o. lign. Arbejdet med grejbankerne bygger på idealisme, og er ulønnet. Det er billigt at låne grejet. Lånegebyret skal kun dække vedligeholdelse, genanskaffelse af nedslidt udstyr, forsikringer og lignende. Der er dygtige, engagerede lokale folk i grejbankerne, der sammen med jer forhåbentlig vil få friluftslivet for unge til at blomstre. Udstyret er der, så det er bare med at få det brugt.

RESERVATION:

Udstyret kan reserveres pr. brev, telefon, eller i nogle tilfælde fax og e-mail hos den enkelte grejbank, som ofte kan være behjælpelig med turforslag og evt. instruktion. Mange af grejbankerne kan tilbyde vejledning og instruktion i brug af udstyret og flere af dem tilbyder kurser evt. i samarbejde med naturvejleder Lars Borch Jensen med udgangspunkt i grejbankerne og deres udstyr.

BETINGELSER:

Udstyret skal afleveres rengjort og i hel tilstand. Ødelæggelse og bortkomst af udstyr erstattes af låneren. Der kan evt. opkræves et depositum ved reservation.

HVEM KAN LÅNE:

Alle institutioner, klubber, skoler

foreninger m.v. kan låne udstyret. Der er ikke udlån til private.

ANSVAR:

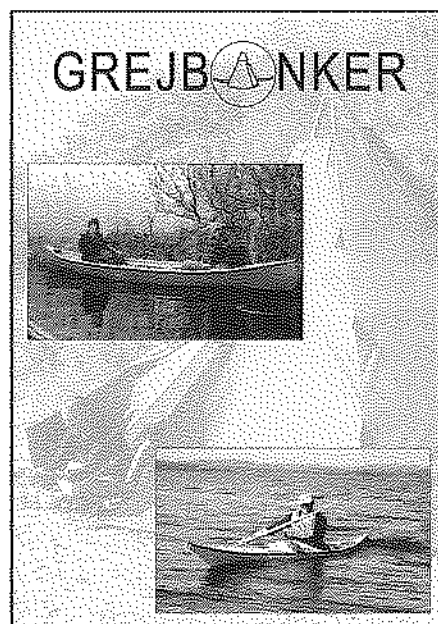
Låneren er ansvarlig for udstyret og for at tjekke udstyrets stand. Låneren er også selv ansvarlig for de personer, der er med i aktiviteten, her tænkes på korrekt instruktion, valg af rette område til aktiviteten, hensyn til vejret og andre risikomomenter.

Det skal pointeres, at grejbankerne går ud fra, at lånerne har de nødvendige kvalifikationer, til at bruge det lånte udstyr forsvarligt.

NATURVEJLEDEREN:

Siden '96 har de tre foreninger haft en naturvejleder ansat. Naturvejlederen kan bruges som konsulent, underviser m.m. indenfor et bredt område af natur- og friluftsliv.

Naturvejlederen er ikke gratis, men ring alligevel og få en snak om mulighederne. Ring til: Naturvejleder Lars Borch Jensen, Tlf./ fax: 86 89 88 88

1. Stidsholt Ungdomsskole

Ørtoftvej 152, 9300 Sæby

tlf. 98 46 80 33

Kontaktperson:

John Pristed, 98 46 88 99

2. Vesbæk - Center for friluftsskole

Kirkebakvej 167, 8831 Løgstrup
tlf. 86 64 76 11, fax. 86 64 76 00

3. Hou Maritime Idrætsefterskole

Villavej 13-17, Hou, 8300 Odder
tlf. 86 55 71 00, fax. 86 55 70 35

Kontaktperson:

Sisse Ipland, 86 55 70 03

4. Brejning Efterskole

Møllegårdsvej 1, 7080 Børkop
tlf. 75 86 29 99, fax. 75 86 29 90

e-mail: efterskole@brejning.dk

hjemmeside: www.brejning.dk

Kontaktperson:

Anders Olesen, 75 86 29 98

5. Bramming Efterskole

Plantagevej 25, 6740 Bramming
tlf. 75 17 40 70/20 84 14 17

fax. 75 10 18 17

Kontaktperson:

John Hansen/ib Nielsen

6. Sønderjyllands Idræts- og Naturefterskole

Idrætsvej 23, 6240 Løgumkloster
tlf. 74 74 49 90, fax. 74 74 59 90

e-mail: sine@sine.dk

hjemmeside: www.sine.dk

Kontaktperson:

Lars Thomsen, 74 72 42 50,

Søren Petersen, 74 74 38 83

7. Skibhusskolen (Korsløkke Ungdomsskole)

Skibhusvej 388, 5000 Odense C
tlf. 65 90 48 68, fax. 65 90 46 68

Kontaktperson:

Bo Manley / Svend Erik Schmidt

8. Fritidscentret Søndergården

Svovgerslev Hovedgade 70, 4000 Roskilde

tlf. 46 38 35 28, fax. 46 38 37 68

e-mail: fsc-4000@post4.tele.dk

Kontaktperson:

H. Lund

9. Natur- og Aktivitetscentret Kattinge Værk

(Postadresse: Boserupvej 150, 4000 Roskilde)

Lyshøjgårdsvej 80, 2500 Valby

tlf. 46 37 00 98, fax. 46 37 00 18

Kontaktperson:

Flemming Torp

10. Gunslevholm Idrætsefterskole

Stubbekøbingvej 95-97, 4840 Nørre-Alslev

tlf. 54 43 32 13, fax. 54 43 30 54

Kontaktperson:

Bent Dalsten, 54 44 21 29

dalsten@post2.tele.dk

11. Efterskolen Blykøbbe

Haslevej 103, 3700 Rønne

tlf. 56 95 13 43, fax. 56 95 78 43

hjemmeside: www.blykobbe.dk

Kontaktperson:

Nils Bang Toft, 56 91 30 01

nils@blykobbe.znet.dk

HØRT DERUDE... HOS FRIE FUGLE

RIDERUTER I DANMARK

For mere end 4 år siden lykkedes det at få et tilsagn fra Friluftsrådet om støtte på 50.000 kr til udarbejdelse af et oplæg til længere rideruter i Danmark. Baggrunden var, at Frie Fugle syntes det snart var de ridendes tur til at få stier og ruter, som kunne bruges til flerdages ture. Tilskuddet kunne dog kun udbetales, hvis samme beløb kunne skaffes fra organisationerne. Dansk Islandshesteforening (DI) var medunderskrivere af ansøgningen, og tanken var, at foreningen skulle smide et lille beløb i kassen, hvorefter Dansk Rideforbund (DR) ville gøre det samme, og en fond ville så doble op, men DI fandt aldrig pengene. Med de erfaringer Frie Fugle har med nationale cykelruter og vandreruter og friluftsliv i det hele taget, havde Frie Fugle set frem til at give de ridende et løft med strukturering af problemer og muligheder for gennemførelse af et nationalt riderutenet. Frie Fugle havde jo bidraget til mange overnatningsmuligheder på teltpladser, men havde indtryk af, at det ikke var let at ride mellem pladserne. Men Frie Fugle måtte altså konstatere, at DI ikke rider samme

år de sadler! Dog udarbejdede Frie Fugle en rapport om det indsamlede materiale og sendte den til Friluftsrådet. Frie Fugle har også søgt Skov- og Naturstyrelsen og Danmarks Turistråd om midler til opfølgning af sagen, men har ikke fået nogen positive tilbagemelding.

FJERNVANDREVEJEN

For Dansk Vandrelaug arbejder Frie Fugle på at få afmærket fjernvandrevejen over Sjælland og få udarbejdet foldere herfor. Der er tale om en international vandrerute fra Sydeuropa, der skal videre op gennem Sverige. Afmærkningen og beskrivelsen heraf gennem Danmark har i mange år været mangelfuld.

EURO VELO PROJEKTET

EuroVelo projektet skal afslutte sin forberedelsesfase den 1. maj 99, så Frie Fugle har travlt med at få en sidste matchfunding på plads. Projektet er her sidst i den indledende fase også blevet mere jordnært med udarbejdelse af ruterapporter for de 12 ruterforslag. Umiddelbart er Nordsøruten længst fremme. Den forventes indviet år 2000. Men Pilgrimsruten fra Trondheim til Santiago de

Compostela, der ialt består af 5122 km behøver heller ikke at ligge så fjernt ude i fremtiden. Halvdelen af strækningen er allerede skiltet og klar. Frie Fugle har udarbejdet rapporten for denne rute. Landskabsarkitekt Petra Freisleben var ansat i en periode til at lave rapporten. „EuroVelo News“ er projektets nyhedsbrev, som kan rekvireres gratis.

Hvis nogen skulle have lyst til at cykle helt fra Danmark til Santiago i dette hellige år, hvor apostlen Jakobs fødselsdag falder på en søndag, så kan rapporten være en god støtte til at finde vej samt til at benytte netværket af kontakter undervejs. Rapporten kan erhverves for 50 kr + eksp.

CYKELKATALOGET PÅ 5 SPROG

Traditionen tro har Frie Fugle hjulpet Danmarks Turistråd (DT) med at lave markedsføring af cykelferie i Danmark overfor udlandet. Årets cykelkatalog på 24 A4 sider i fire farver kan rekvireres gratis fra DT (33 11 14 15) på svensk, norsk, hollandsk, tysk og for første gang på engelsk. Så hvis du har gode venner i udlandet, der kan lokkes til Danmark, er der inspiration her.

GRØN GUIDE FOR TURISTER

For Danmarks Turistråd har Frie Fugle udarbejdet en grøn guide, som skal sælge Danmark som grønt turistland. Den lille bog, som er på trapperne giver kortfattet et bredt spekter af økologisk levevis i Danmark, som turister kan have glæde af enten fordi miljøet blot er rent eller som konkrete tilbud i grøn og blå turisme samt økologiske indkøb og bospisning. Bogen er trykt på dansk og tysk og kan rekvireres hos os mod administrations gebyr.

ÅRSMØDE OG FRILUFTSSEMINAR I DANSK FORUM FOR NATUR- OG FRILUFTSLIV

SØNDAG DEN 9. OG MANDAG DEN 10.
MARTS 2000 PÅ HELLENÆS MØLLE OG
KØNG FOLKEHØJSKOLE.

LÆS MERE I NÆSTE NUMMER.

På Ulvshale, nordspidsen af Møn, findes et sumpet skovområde, domineret af ask og el, ufremkommeligt, tilgroet og nærmest overladt til sig selv. Den våde beliggenhed i hvad man kunne kalde en afkrog af landet uden nogen stor befolkningstæthed i nærheden har betydet, at dette nikke naturområde har fået lov at passe sig selv – og kan da også betegnes som et af Danmarks få områder med "ube-

rørt natur", så uberørt som noget overhovedet kan findes i dag herhjemme. Draved Skov ved Løgumkloster i Sønderjylland rummer også nogle temmelig vildtvoksende områder, men disse kan næppe skrives mere end få århundreder tilbage til en tid med datidens driftsform: plukhugsten. Men derudover er der næppe noget areal i Danmark, som ikke er resultat af menneskers indsats – og dog sø-

ger friluftslivet mod det jomfruelige, det uberørte. Så glæden ved hedernes vidtstrakte arealer, kystskrænternes uforstyrrethed, skovens dybe ro, drager – og illusionen fryder ethvert dansk natur- og friluftsmenneske. Nyd det store vue, når det er der – for det findes trods alt stadig i Danmark – om end, menneskehænder et eller andet sted ligger bagved.

